

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ
ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ
ΚΑΤΣΟΥΡΗ ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ
ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ-
ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ
ΚΑΤΣΟΥΡΗ ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
Κ. Π. ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟ ΕΤΟΣ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

➤ <u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</u>	7
---	---

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Ή ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

1.1. Τι είναι το Ισοζύγιο Πληρωμών ή Εξωτερικών Συναλλαγών	8
1.2. Ορισμός και εξυπηρετούμενοι σκοποί	9
1.3. Η σπουδαιότητα του ισοζυγίου πληρωμών	9
Παράδειγμα Ισοζυγίου Πληρωμών	10
1.4. Η λογιστική καταχώρηση του Ισοζυγίου Πληρωμών	11
1.5. Χρεώσεις και πιστώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών	11
1.6. Κατηγορίες διεθνών συναλλαγών	12
1.7. Οι επιμέρους Λογαριασμοί	12
1.7.1. Το εμπορικό ισοζύγιο	12
1.7.2. Το ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	13
1.7.3. Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων	13
Παράδειγμα Ισοζυγίου Πληρωμών	14
1.8. Η στατιστική διαφορά	15
1.9. Ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πληρωμών	15
1.10. Η χρηματοδότηση για την κάλυψη της ανισορροπίας	16
1.11. Αιτίες ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών	16
1.12. Μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου	17
πληρωμών	
1.12.1. Εσωτερικά μέτρα για την αντιμετώπιση των	17
ελλειμμάτων	
1.12.2. Εξωτερικά μέτρα για την αντιμετώπιση των	18
ελλειμμάτων	
1.13. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ισοζύγιο πληρωμών	19
Παράδειγμα Μηνιαίου Ισοζυγίου Πληρωμών της Ζώνης ΕΥΡΩ	20
Παράδειγμα Τριμηνιαίου και Ετήσιου Ισοζυγίου Πληρωμών	21
της Ζώνης ΕΥΡΩ	

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

2.1.	Ευρωπαϊκή Ένωση	23
2.1.1.	Γενικά	23
2.1.2.	Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) και η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ΕCU)	24
2.1.3.	Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης (ΟΝΕ) και το Ευρώ	24
2.1.4.	Ιστορική αναδρομή της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ/ ΕΕ	25
2.1.5.	Σημασία και αποτέλεσμα της ένταξης στην ΕΕ για την Ελλάδα	26
2.1.6.	Πώς έγινε η Ελλάδα μέλος της Νομισματικής Ένωσης	27
2.2.	Η Ενιαία Αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης	28
2.2.1.	Τι είναι η Ενιαία Αγορά και γιατί δημιουργήθηκε	28
2.2.2.	Τα βασικά οφέλη της Ενιαίας Αγοράς για τους πολίτες, τους καταναλωτές, τη μεταφορά αγαθών, τις επιχειρήσεις και την κίνηση κεφαλαίων	29
2.2.2.1.	Ευρωπαίοι πολίτες	29
2.2.2.2.	Καταναλωτές	29
2.2.2.3.	Μεταφορά αγαθών	30
2.2.2.4.	Επιχειρήσεις	30
2.2.2.5.	Ανταγωνισμός επιχειρήσεων	31
2.2.2.6.	Μεταφορά κεφαλαίων και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	31
2.3.	Κοινό Νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	32
2.3.1.	Ανάγκη για Οικονομική Ενοποίηση και ένα Κοινό Νόμισμα για τα Ευρωπαϊκά Κράτη	32
2.3.2.	Τα πλεονεκτήματα του κοινού νομίσματος	32
2.3.3.	Τα μειονεκτήματα του κοινού νομίσματος	34
2.3.4.	Οι επιπτώσεις της εισαγωγής του ευρώ στην οικονομία	34

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

3.1. Εισαγωγή	36
3.2. Η επίδραση του Ευρώ στην επιχειρηματική δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	37
3.3. Όξυνση του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης	38
3.4. Απόψεις επηρεασμού της Ελλάδας από την ΕΕ	39
3.5. Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις του ευρώ στις επιχειρήσεις	39
3.6. Οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων για επέκταση των δραστηριοτήτων τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	41
3.6.1. Εξωγενείς παράγοντες	41
3.6.2. Ενδογενείς παράγοντες	42

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ [1998 / 1999 / 2000]

4.1. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη 1998-1999-2000	43
4.2. Εισαγωγικά στοιχεία	44
4.3. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	45
4.3.1. Εμπορικό Ισοζύγιο	45
4.3.1.1. Γενικά	45
4.3.1.2. Εξαγωγές	46
4.3.1.3. Εισαγωγές	46
4.3.1.4. Ισοζύγιο Καυσίμων	47
4.3.2. Ισοζύγιο Υπηρεσιών	47
4.3.3. Ισοζύγιο Εισοδημάτων	48
4.3.4. Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων	49
4.4. Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	49
Πίνακας Ισοζυγίου Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	50
4.5. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα	50

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ [2001 / 2002 / 2003 / 2004]

5.1. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη 2001-2002-2003-2004	51
5.2. Η σημασία του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος	52
5.3. Εισαγωγικά στοιχεία	52
5.4. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη της μετατροπής της δραχμής από το ευρώ [2000-2001]	53
5.5. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	55
5.5.1. Εμπορικό Ισοζύγιο	55
5.5.1.1. Γενικά	55
5.5.1.2. Εξαγωγές	56
5.5.1.3. Εισαγωγές	57
5.5.1.4. Ισοζύγιο Καυσίμων	58
5.5.2. Ισοζύγιο Υπηρεσιών	58
5.5.3. Ισοζύγιο Εισοδημάτων	60
5.5.4. Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων	61
5.6. Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	61
Πίνακας Ισοζυγίου Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	61
5.7. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα	63

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πριν και μετά την υιοθέτηση του ευρώ	64
6.2. Ο λογαριασμός τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης ευρώ και των κρατών – μελών	65
6.3. Συνοπτικά η πορεία του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδας το διάστημα 1998- 2004	66
6.4. Σημαντικά στοιχεία και παρατηρήσεις για το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας μετά την υιοθέτηση του ευρώ	67
6.5. Συμπεράσματα για την παραγωγική προσαρμογή της Ελλάδας	68
6.6. Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγικής προσαρμογής της Ελλάδας	69

➤ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ .....

71

➤ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ .....

72

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στόχος αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι μέσα από την έρευνα των ισοζυγίων πληρωμών της Ελλάδας, για τις χρονιές πριν και μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, να εξαχθούν τα συμπεράσματα για την παραγωγική προσαρμογή της χώρας.

Στο πρώτο κεφάλαιο θα ασχοληθούμε με το ισοζύγιο πληρωμών, τον ορισμό, τη σπουδαιότητα και τη λογιστική καταχώρηση του. Ακόμα, με τους επιμέρους λογαριασμούς, τον ισοσκελισμό και τα μέτρα αντιμετώπισης των πιθανών ελλειμμάτων ενός ισοζυγίου πληρωμών.

Στο επόμενο κεφάλαιο, το δεύτερο, θα γίνουν κάποιες αναφορές στις έννοιες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ενιαίας αγοράς και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος από τα κράτη-μέλη, καθώς και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του ευρώ.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα αναφέρουμε όλα όσα περιμέναμε να συμβούν στην παραγωγική προσαρμογή της Ελλάδας, μετά την δημιουργία της Ενιαίας αγοράς και την υιοθέτηση του ευρώ από την χώρα.

Στη συνέχεια, στο τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο, θα πραγματοποιήσουμε μια έρευνα για τα ισοζύγια πληρωμών για τις τρεις χρονιές πριν και τέσσερις χρονιές μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, δηλαδή από το 1998 έως το 2004. Η έρευνα αυτή, θα γίνει με τη βοήθεια των Εκθέσεων του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο, θα καταγράψουμε τα συμπεράσματα και τις διαπιστώσεις για την παραγωγική προσαρμογή της χώρας μας, από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε. Επίσης, θα προσπαθήσουμε να προτείνουμε τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την εξάλειψη του ελλείμματος.

Ευχαριστίες :

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον καθηγητή μας κ. Πέτρο Παπαπετρόπουλο για τη βοήθεια του στην πραγματοποίηση αυτής της πτυχιακής εργασίας.

Γιαννοπούλου Βικτωρία
Κατσούρη Καλλιρρόη

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ Ή ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ*

1.1. Τι είναι το Ισοζύγιο Πληρωμών ή Εξωτερικών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Πληρωμών ή Εξωτερικών Συναλλαγών συνοψίζει για μια δεδομένη χρονική στιγμή, συνήθως ένα έτος, τις συναλλαγές μιας χώρας που δημιουργούν υποχρεώσεις πληρωμής προς τις άλλες χώρες καθώς και τις συναλλαγές που δημιουργούν απαιτήσεις από τις άλλες χώρες, δηλαδή τις συναλλαγές, από τις οποίες προέρχονται τα μέσα για την εξόφληση των υποχρεώσεων.

Με άλλα λόγια, ισοζύγιο πληρωμών ονομάζεται η αντιπαραβολή των ποσών που εισπράττει ένα κράτος, στο τέλος του οικονομικού έτους, από το εξωτερικό, και των ποσών τα οποία καταβάλλει το κράτος αυτό στο εξωτερικό, με οποιαδήποτε μορφή.

Από λογιστική άποψη το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένας λογαριασμός στον οποίο καταχωρίζονται όλες οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας ως κονδύλιο χρεώσεων ή ως κονδύλιο πιστώσεων. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται όλες οι αγορές και οι πωλήσεις αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου κάθε χώρας. Κάθε συναλλαγή, που δημιουργεί υποχρέωση πληρωμής προς άλλες χώρες, δηλαδή εκροή συναλλάγματος εμφανίζεται ως χρέωση. Ενώ, κάθε συναλλαγή, που δημιουργεί απαίτηση πληρωμής, από άλλες χώρες, δηλαδή εισροή συναλλάγματος εμφανίζεται ως πίστωση.

Το ισοζύγιο πληρωμών αποτελείται από το συνολικό εισόδημα και τις συνολικές δαπάνες, δημόσιες και ιδιωτικές, που προκύπτουν από τις εμπορικές και γενικά τις οικονομικές συναλλαγές ενός κράτους με τον υπόλοιπο κόσμο.

Το παρόν Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Ε.Δ.Πουρναράκης, (Διεθνής Οικονομική- Μία εισαγωγική προσέγγιση), β' έκδοση, Αθήνα 2000
2. Δρ.Π.Α.Κιόχος- Δρ.Γ.Δ. Παπανικολάου, (Χρήμα- Πίστη- Τράπεζες), Δ' έκδοση, Ελληνική Γραμματεία, Αθήνα 2000
3. Θ.Κουλουμπής- Δ.Κώνστας, (Διεθνείς σχέσεις- Μία συνολική προσέγγιση), Τόμος Β', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985
4. Peter B. Kenen, (Διεθνής Οικονομική), Τόμος Δεύτερος εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999
5. G.P. KINDLEBERGER, (Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριον), εκδόσεις Παπαζήση
6. Θεόδωρος Κ. Πελαγίδης, (Πόσο έχει προχωρήσει η παγκοσμιοποίηση;), εκδόσεις Παπαζήση
7. Paul Krugman- Maurice Obstfeld, (Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική), μετάφραση: Γιάννης Δουλφής και Στέλιος Παναζίδης, εκδόσεις κριτική, Τόμος Α'
8. Paul Krugman- Maurice Obstfeld, (Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική), μετάφραση: Γιάννης Δουλφής και Στέλιος Παναζίδης, εκδόσεις κριτική, Τόμος Β'
9. Εγκυκλοπαίδεια, (Grand Larousse), 4^{ος} τόμος, εκδόσεις ελληνικά γράμματα
10. www.bankofgreece.gr (Πίνακες ισοζυγίων πληρωμών)
11. http://int.otoe.gr/ekdoseis/euro_kask_new/kef_ks/enotks6.htm (Στατιστική του ισοζυγίου πληρωμών)
12. http://int.otoe.gr/ekdoseis/euro_kask_new/kef_ks/enotks6.htm (Πίνακες μηνιαίου, τριμηνιαίου και ετήσιου ισοζυγίου πληρωμών)

1.2. Ορισμός και εξυπηρετούμενοι σκοποί

Αν προσπαθήσουμε να δώσουμε έναν απλό ορισμό για το ισοζύγιο πληρωμών θα είναι ο εξής :

« Ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας ονομάζουμε τον πίνακα συστηματικής καταγραφής όλων των οικονομικών συναλλαγών που πραγματοποιούνται μεταξύ των κατοίκων της χώρας και των αλλοδαπών κατοίκων άλλων χωρών, μέσα σε μια δεδομένη χρονική στιγμή ».

Οικονομική συναλλαγή καλείται οποιαδήποτε ανταλλαγή αξίας μεταξύ κατοίκων διαφορετικών χωρών, η οποία συνήθως είναι μεταβίβαση ενός οικονομικού αγαθού ή παροχή μιας υπηρεσίας. Το ισοζύγιο πληρωμών περιλαμβάνει τις οικονομικές συναλλαγές με ευρεία έννοια, που συνεπάγονται διεθνείς πληρωμές ή μεταφορά αγοραστικής δύναμης από χώρα σε χώρα.

Εκείνοι που κάνουν τις συναλλαγές είναι μόνιμοι κάτοικοι της εξεταζόμενης χώρας. Είναι όμως δυνατό να είναι και αλλοδαποί, εφόσον εμφανίζονται ως μόνιμα συναλλασσόμενοι μέσα στα όρια της επικράτειας. Οι προσωρινά εγκατεστημένοι αλλοδαποί εργάτες, οι ταξιδιώτες και τα παραρτήματα ξένων εταιριών θεωρούνται ως κάτοικοι της χώρας προέλευσης τους και όχι της χώρας που βρίσκονται στη δεδομένη χρονική αυτή στιγμή.

Η συστηματική αυτή καταγραφή εξυπηρετεί διάφορους σκοπούς, μεγάλους και μικρούς κατά σημασία. Οι κυριότεροι από αυτούς τους σκοπούς είναι πρώτον η ενημέρωση των αρχών της χώρας για τη διεθνή οικονομική κατάστασή της προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις οικονομικής, δημοσιονομικής πολιτικής και δεύτερον οι ανάγκες του εξωτερικού εμπορίου και των σχετικών πληρωμών.

1.3. Η σπουδαιότητα του ισοζυγίου πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών δείχνει τις πληρωμές και τις εισπράξεις σε συνάλλαγμα που πραγματοποιούνται στις οικονομικές συναλλαγές της χώρας. Για το λόγο αυτό, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τις κεντρικές υπηρεσίες της οικονομικής πολιτικής και η ανισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών έχει επιπτώσεις στα μεγέθη της οικονομίας στο εσωτερικό της χώρας.

[Αν ένα άτομο δαπανήσει περισσότερα από αυτά που κερδίζει, οι αποταμιεύσεις θα εξαντληθούν και αντίστοιχα, όταν το κεφάλαιο εξαντληθεί, δημιουργούνται χρέη. Το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών έχει παρόμοιες συνέπειες : τα αποθέματα σε εθνικό νόμισμα μειώνονται και τα χρέη της χώρας σε διεθνές επίπεδο συσσωρεύονται.]¹

Στην περίπτωση που δημιουργηθεί ένα προσωρινό έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας, αυτό θα καλυφθεί εύκολα, συνήθως με βραχυπρόθεσμο

¹ Εγκυκλοπαίδεια (Grand Larousse), 4^{ος} τόμος, εκδόσεις ελληνικά γράμματα, σελίδα 235

δανεισμό. Όμως, στην περίπτωση που δημιουργηθεί ένα μεγάλο και μακροχρόνιο έλλειμμα δείχνει ότι τα προϊόντα και οι υπηρεσίες της χώρας αυτής δεν είναι διεθνώς ανταγωνιστικά και ότι η εξάρτησή της από το εξωτερικό είναι τέτοια που να υπονομεύει την ανεξαρτησία της.

Ο λογαριασμός του ισοζυγίου πληρωμών είναι ένας αξιόπιστος δείκτης της οικονομικής ισχύος ή αδυναμίας μιας χώρας, στα πλαίσια της διεθνούς οικονομίας. Επίσης, τα κονδύλια του λογαριασμού αυτού παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον για την κοινή γνώμη, όπως δείχνει η προσοχή που τους δίνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Παράδειγμα Ισοζυγίου Πληρωμών

A. Λογαριασμός Τρεχουσών Συναλλαγών	Χρέωση	Πίστωση
1. Εξαγωγές αγαθών		
2. Εισαγωγές αγαθών		
3. Υπηρεσίες (άδηλοι πόροι)		
Καθαρό ισοζύγιο αγαθών Και υπηρεσιών		
4. Μονομερείς μεταφορές:		
-από αλλοδαπή		
-στην αλλοδαπή		
-Τρέχουσες Συναλλαγές (υπόλοιπο)		
B. Λογαριασμός Κεφαλαίου		
5. Επενδύσεις Πραγματικού κεφαλαίου		
-από αλλοδαπή		
-στην αλλοδαπή		
6. Επενδύσεις χαρτοφυλακίου		
-από αλλοδαπούς		
-στο εξωτερικό		
7. Βραχυχρόνια κίνηση κεφαλαίων		
-εκροή		
-εισροή		
-Καθαρό Υπόλοιπο		
Γ. Λογαριασμός Συναλλαγματικών Αποθεμάτων Και Υποχρεώσεων σε Αλλοδαπά Νομισματικά Ιδρύματα		
8. Μεταβολές στα αποθέματα μετατρέψιμων νομισμάτων		
9. Μεταβολές στις υποχρεώσεις σε ξένες επίσημες νομισματικές αρχές		
10. Εξαγωγές χρυσού		

Πηγή: Ε.Δ. Πουρναράκης (Διεθνής Οικονομική-Μία εισαγωγική προσέγγιση)
[σελίδα 129]

1.4. Η λογιστική καταχώρηση του Ισοζυγίου Πληρωμών

Η λογιστική καταχώρηση των συναλλαγών γίνεται με τη διπλογραφική μέθοδο. Κάθε διεθνής συναλλαγή εισέρχεται στο ισοζύγιο πληρωμών αυτόματα δύο φορές, μία ως πίστωση και μία ως χρέωση. Η αρχή αυτή της λογιστικής του ισοζυγίου πληρωμών ισχύει επειδή κάθε συναλλαγή έχει δύο πλευρές: αν κάποιος προβεί σε μια αγορά από το εξωτερικό, πρέπει με κάποιο τρόπο να πληρώσει τον πωλητή και ο κάτοικος του εξωτερικού με τη σειρά του πρέπει να δαπανήσει ή να αποταμιεύσει το προϊόν της πληρωμής αυτής.

Οι συναλλαγές που συνεπάγονται υποχρεώσεις πληρωμής από την ημεδαπή χώρα στην αλλοδαπή καταχωρίζονται ως χρεώσεις, ενώ αν ως αποτέλεσμα μιας συναλλαγής δημιουργείται απαίτηση της ημεδαπής χώρας σε βάρος της αλλοδαπής καταχωρίζεται ως πίστωση. Ο διακανονισμός των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων αυτών δίνει λαβή σε διπλή εγγραφή σύμφωνα με το διπλογραφικό σύστημα, έτσι ώστε το σύνολο των χρεώσεων και των πιστώσεων να είναι το ίδιο. Κατά συνέπεια το ισοζύγιο πληρωμών είναι πάντα ισοσκελισμένο και το άθροισμα των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και κίνησης κεφαλαίων ισούται με το μηδέν.

➤ **Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών + Ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων = 0**

1.5. Χρεώσεις και πιστώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών

Οι συναλλαγές που αποτελούν τις πηγές προσφοράς συναλλάγματος ή της αγοραστικής δύναμης στις ξένες αγορές, καταχωρίζονται ως πιστώσεις και καταγράφονται στη δεξιά στήλη ενός ισοζυγίου πληρωμών.

Οι χρεώσεις, που καταχωρίζονται στην αριστερή στήλη ενός ισοζυγίου πληρωμών, δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο διατίθεται η αγοραστική δύναμη σε συνάλλαγμα και γενικά τις συναλλαγές που οδηγούν σε εμπορευματικές πληρωμές ή εκροή κεφαλαίων.

Μια ταξινόμηση και ομαδοποίηση των συναλλαγών που καταγράφονται ως πιστώσεις δείχνει ότι τέτοιες συναλλαγές είναι :

1. Εξαγωγές αγαθών και εμπορευμάτων
2. Διάφορες υπηρεσίες που παρέχονται στους αλλοδαπούς (εξαγωγές υπηρεσιών)
3. Δαπάνες και μονομερείς παροχές από τους αλλοδαπούς (ιδιώτες και κράτη)
4. Επενδύσεις από τους αλλοδαπούς στην ημεδαπή και τα κέρδη από επενδύσεις στο εξωτερικό
5. Εξαγωγές χρυσού και άλλων συναλλαγματικών διαθεσίμων για την πληρωμή χρεωστικών υπολοίπων (ελλειμμάτων).
6. Εμβάσματα και συντάξεις από το εξωτερικό πληρωτέα σε πολίτες της ημεδαπής
7. Έσοδα από ναυτιλιακές επιχειρήσεις

Αντίστοιχα μια ομαδοποίηση των συναλλαγών που καταγράφονται ως χρεώσεις περιλαμβάνει :

1. Εισαγωγές αγαθών και εμπορευμάτων από την αλλοδαπή
2. Εισαγωγές υπηρεσιών από την αλλοδαπή
3. Τουριστικές δαπάνες και μονομερείς παροχές από τους ημεδαπούς στους αλλοδαπούς
4. Εξαγωγές κεφαλαίου και επενδύσεις στο εξωτερικό
5. Δαπάνες για την αποπληρωμή κεφαλαίων και τόκων από εξωτερικά δάνεια

1.6. Κατηγορίες διεθνών συναλλαγών

Στο ισοζύγιο πληρωμών καταγράφονται δύο κατηγορίες διεθνών συναλλαγών :

α) Συναλλαγές που περιλαμβάνουν εξαγωγές ή εισαγωγές αγαθών ή υπηρεσιών και εισέρχονται άμεσα στους λογαριασμούς των τρεχουσών συναλλαγών.

Κάθε συναλλαγή που καταλήγει σε μία πληρωμή στο εξωτερικό, καταγράφεται ως χρέωση και προσδιορίζεται με ένα αρνητικό (-) πρόσημο.

Κάθε συναλλαγή που καταλήγει σε μία είσπραξη από το εξωτερικό, καταγράφεται ως πίστωση και προσδιορίζεται με ένα θετικό (+) πρόσημο.

β) Συναλλαγές που περιλαμβάνουν την αγορά ή την πώληση περιουσιακών στοιχείων και καταγράφονται στους λογαριασμούς κίνησης κεφαλαίων

Σε κάθε συναλλαγή αγοράς, δηλαδή εισαγωγής, περιουσιακών στοιχείων δίνουμε αρνητικό (-) πρόσημο.

Σε κάθε συναλλαγή πώλησης, δηλαδή εξαγωγής, περιουσιακών στοιχείων δίνουμε θετικό (+) πρόσημο.

1.7. Οι επιμέρους Λογαριασμοί

Εξετάζοντας ένα ισοζύγιο πληρωμών βλέπουμε ότι αποτελείται από το άθροισμα των παρακάτω επιμέρους ισοζυγίων με τα οποία παρακολουθούνται οι οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας με τις άλλες :

1.7.1. Το εμπορικό ισοζύγιο

Το εμπορικό ισοζύγιο μετρά τις εισαγωγές και τις εξαγωγές των αγαθών μιας χώρας με τις άλλες χώρες.

Οι εξαγωγές εμπορευμάτων αποτελούν συνήθως την κύρια πηγή συναλλάγματος σε μία χώρα. Αυξάνουν τις απαιτήσεις έναντι των άλλων χωρών και εμφανίζονται στην πλευρά των εισπράξεων του ισοζυγίου, δηλαδή στην πίστωση.

Οι εισαγωγές απορροφούν το μεγαλύτερο ποσοστό της αγοραστικής δύναμης σε συνάλλαγμα. Αυξάνονται οι απαιτήσεις από τις άλλες χώρες, οι οποίες θα πρέπει να εξοφληθούν κάνοντας πληρωμές προς τους ξένους και παρουσιάζονται στην πλευρά των πληρωμών του ισοζυγίου, δηλαδή στην χρέωση.

Διακρίνουμε τρεις διαφορετικές καταστάσεις του Εμπορικού Ισοζυγίου:

α) Ισοσκελισμένο

Όταν η αξία των εξαγωγών (πίστωση) είναι ίση με την αξία των εισαγωγών (χρέωση).

β) Πλεονασματικό

Όταν η αξία των εξαγωγών (πίστωση) είναι μεγαλύτερη από την αξία των εισαγωγών (χρέωση).

γ) Ελλειμματικό

Όταν η αξία των εξαγωγών (πίστωση) είναι μικρότερη από την αξία των εισαγωγών (χρέωση).

1.7.2. Το ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Όταν στο εμπορικό ισοζύγιο προστεθεί το ισοζύγιο των άδηλων πόρων δημιουργείται το ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών.

Στο ισοζύγιο των άδηλων πόρων περιλαμβάνονται οι πληρωμές (άδηλες πληρωμές) και οι εισπράξεις (άδηλοι πόροι) για την ανταλλαγή υπηρεσιών, δηλαδή συναλλαγές που δεν έχουν απτή και υλική υπόσταση εμπορευμάτων, οι οποίες πραγματοποιούνται ανάμεσα σε διάφορες χώρες. Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές υπηρεσιών μερικές φορές χαρακτηρίζονται ως αόρατο εμπόριο, γιατί δεν είναι δυνατόν να δει κανείς τη διέλευσή τους από τα σύνορα, αλλά έχουν τις ίδιες επιπτώσεις με το ορατό εμπόριο των εμπορευμάτων. Υπηρεσίες αυτού του είδους είναι, λόγου χάρη, οι μεταφορικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές και τραπεζικές υπηρεσίες. Στο ισοζύγιο των άδηλων πόρων περιλαμβάνονται και οι πληρωμές για ταξιδιωτικούς σκοπούς ιδιωτών (σπουδές, τουρισμός) και υπηρεσιών του δημοσίου.

Επιπλέον, στο ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνονται και οι πληρωμές μερισμάτων και κερδών από επενδύσεις στο εξωτερικό, επειδή θεωρούνται αμοιβές των υπηρεσιών του κεφαλαίου. Οι εισροές και οι εκροές από επενδύσεις αναγράφονται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών γιατί έχουν δύο κοινά χαρακτηριστικά με τις εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Πρώτον, δημιουργούν απαιτήσεις οι οποίες πρέπει να εξοφληθούν με πληρωμές. Δεύτερον, αντικατοπτρίζουν τη χρησιμοποίηση εκ μέρους μιας χώρας κεφαλαίου κάποιας άλλης, δηλαδή ενός παραγωγικού συντελεστή και αυξάνουν το εισόδημα της χώρας που οφείλει το κεφάλαιο. Το εισόδημα των εγχώριων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στο εξωτερικό καταχωρίζεται ως πίστωση, ενώ οι πληρωμές για τις υπηρεσίες του ξένου κεφαλαίου στο εσωτερικό καταχωρίζεται ως χρέωση.

Ακόμα, οι χορηγήσεις, τα εμβάσματα και οι μονομερείς μεταβιβάσεις μεταξύ χωρών ως διεθνείς δωρεές- δηλαδή πληρωμές που δεν αντιστοιχούν στην αγορά ενός αγαθού, υπηρεσίας ή περιουσιακού στοιχείου- θεωρούνται μέρος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Συγκεκριμένα, οι μεταβιβαστικές πληρωμές περιλαμβάνονται σε αυτό το σημείο έτσι ώστε ο ισοσκελισμός του λογαριασμού να μετράει επακριβώς την καθαρή μεταβολή στις απαιτήσεις της χώρας έναντι του έξω κόσμου. Τα εμβάσματα από την αλλοδαπή χώρα στην ημεδαπή αποτελούν πίστωση, ενώ οι μονομερείς πληρωμές των ημεδαπών προς τους αλλοδαπούς καταχωρίζονται ως χρέωση.

1.7.3. Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων

Οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές δεν περιορίζονται μόνο στην ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών, αλλά περιλαμβάνουν και συναλλαγές που είναι καθαρά χρηματικής φύσεως. Στο ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων καταγράφονται οι εισροές μακροχρόνιων κεφαλαίων για καθαρά επενδυτικούς σκοπούς. Με απλά λόγια, το

ισοζύγιο αυτό μετρά τη διαφορά μεταξύ των πωλήσεων περιουσιακών στοιχείων στο εξωτερικό και αγορών περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στο εξωτερικό.

Συγκεκριμένα, ενδιαφερόμαστε για τις μεταβολές που σημειώνονται στις διεθνείς απαιτήσεις και υποχρεώσεις ανάμεσα στην ημεδαπή χώρα και στην αλλοδαπή, που περιλαμβάνουν όλο σχεδόν το φάσμα των διαφόρων μορφών του κεφαλαίου, όπως τους μετοχικούς και ομολογιακούς τίτλους, τις άμεσες επενδύσεις, τα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, τους λογαριασμούς όψης και προθεσμίας σε ξένες τράπεζες. Στους λογαριασμούς της κίνησης κεφαλαίων του ισοζυγίου πληρωμών γίνεται συνήθως διάκριση ανάμεσα σε : α) μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες κινήσεις κεφαλαίων, β) άμεσες επενδύσεις και χρηματιστηριακές επενδύσεις σε χρεόγραφα και γ) σε ιδιωτικές και κρατικές επενδύσεις.

Όταν καταχωρούνται οι μεταβολές στο λογαριασμό κεφαλαίων, η εξαγωγή κεφαλαίων, αντίθετα με τις εξαγωγές αγαθών, αποτελεί χρέωση στο ισοζύγιο πληρωμών, ενώ η εισαγωγή αποτελεί πίστωση. Σύμφωνα με αυτό, η αύξηση των απαιτήσεων μας απέναντι στους αλλοδαπούς, δηλαδή η έξοδος κεφαλαίων για απόκτηση αξιόγραφων ξένων χωρών, από τους κατοίκους της ημεδαπής χώρας, αποτελεί χρέωση και η αύξηση των υποχρεώσεων μας, δηλαδή η εισροή ξένου κεφαλαίου για την απόκτηση αξιόγραφων, από κατοίκους άλλων χωρών, συνεπάγεται πίστωση στο ισοζύγιο πληρωμών.

Παράδειγμα Ισοζυγίου Πληρωμών

A. Λογαριασμός Τρεχουσών Συναλλαγών	Χρέωση	Πίστωση
1. Εξαγωγές		+704,9
Εμπορεύματα		
Εισπράξεις εισοδήματος από επενδύσεις		
Άλλες υπηρεσίες		
2. Εισαγωγές	-716,6	
Εμπορεύματα		
Πληρωμές εισοδήματος από επενδύσεις		
Άλλες υπηρεσίες		
3. Καθαρές μονομερείς μεταβιβάσεις		+8,0
-Τρέχουσες Συναλλαγές [(1)+(2)+(3)]	-3,7	
B. Λογαριασμός Κίνησης Κεφαλαίου		
4. Περιουσιακά στοιχεία στο εξωτερικό	-62,2	
Επίσημα διαθέσιμα		
Άλλα περιουσιακά στοιχεία		
5. Ξένα περιουσιακά στοιχεία στη χώρα		+67,0
Επίσημα διαθέσιμα		
Άλλα περιουσιακά στοιχεία		
-Κίνηση κεφαλαίου [(4)+(5)]		+4,8
Στατιστικές διαφορές	-1,1	

Πηγή : Paul Krugman- Maurice Obstfeld (Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική)
Τόμος Α' [σελίδα 459]

1.8. Η στατιστική διαφορά

Στο παραπάνω παράδειγμα ισοζυγίου πληρωμών εμφανίστηκε ένα πλεόνασμα στον λογαριασμό κίνησης κεφαλαίου ίσο με \$4,8 δισεκατομμύρια, αντί για το μικρότερο πλεόνασμα \$3,7 που περιμέναμε. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκε μια διορθωτική χρέωση \$1,1 δισεκατομμυρίων.

Στους πραγματικούς λογαριασμούς του ισοζυγίου πληρωμών υπάρχει συνήθως κάποια διαφορά ανάμεσα στις καταγεγραμμένες πιστώσεις και τις χρεώσεις η οποία καλύπτεται από μία διορθωτική εγγραφή που αναφέρεται ως «λάθη και παραλείψεις».

Η διαφορά προκύπτει επειδή οι λογαριασμοί δεν αυξάνονται κατά συναλλαγή οπότε η καθεμιά να εγγράφεται δύο φορές. Οι εγγραφές γίνονται με βάση στοιχεία για κάθε είδος συναλλαγής. Στοιχεία για εμπορικές ροές συλλέγονται όταν τα αγαθά διασχίσουν τα σύνορα. Στοιχεία για τις υπηρεσίες συλλέγονται από τους αποστολείς, τους ταξιδιώτες και λοιπά πρόσωπα που παρέχουν ή αγοράζουν τις υπηρεσίες. Στοιχεία για ροές κεφαλαίων συλλέγονται από εταιρίες, ντίλερς αξιόγραφων, τράπεζες και λοιπά ιδρύματα. Υπάρχουν σφάλματα σε κάθε κατηγορία και σε ορισμένες άλλες τα σφάλματα είναι μεγάλα. Στοιχεία για υπηρεσίες και εισόδημα από επενδύσεις συγκεντρώνονται δύσκολα και τα στοιχεία για τις ροές κεφαλαίου δεν είναι πλήρη.

Τα στοιχεία σχετικά με τα αντισταθμιζόμενα κονδύλια της χρέωσης και της πίστωσης που συνδέονται με μια συγκεκριμένη συναλλαγή μπορεί να συλλέγονται από διαφορετικές πηγές, οι οποίες να διαφέρουν όσον αφορά την ακρίβεια ή τον χρόνο καταχώρησης. Έτσι λοιπόν, οι λογαριασμοί του ισοζυγίου πληρωμών σπάνια συμφωνούν απόλυτα στην πράξη, όπως απαιτεί η θεωρία. Το πιθανότερο είναι η αιτία της διαφοράς να βρίσκεται στον λογαριασμό κίνησης κεφαλαίων, αφού είναι εξαιρετικά δύσκολο να παρακολουθήσουμε τις περίπλοκες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές μεταξύ των κατοίκων των διαφόρων χωρών. Όμως, το λάθος μπορεί να βρίσκεται και στον λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών, όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών.

1.9. Ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πληρωμών

Αν προσθέσουμε τα χρεωστικά ποσά για τα στοιχεία ενός ισοζυγίου πληρωμών, το πιο πιθανό είναι να διαπιστώσουμε ότι το σύνολο που παίρνουμε είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των πιστώσεων.

Ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πραγματοποιείται με την προσθήκη άλλων κονδυλίων, που είναι συμψηφιστικά ή εξισωτικά, με την έννοια ότι καλύπτουν τη διαφορά ανάμεσα στις δύο πλευρές. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κονδύλια αυτά χρηματοδοτούν το έλλειμμα του ισοζυγίου και καταχωρίζονται ως πίστωση. Ο λογιστικός στους χειρισμός δείχνει ότι με αυτά επέρχεται ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πληρωμών.

Το ισοζύγιο πληρωμών μπορεί να παρουσιάζει έλλειμμα ή πλεόνασμα. Στις περισσότερες χώρες, όπως και στη χώρα μας παρουσιάζει έλλειμμα. Στις διεθνείς ανταλλαγές υπάρχει η παρέμβαση του κράτους ή των κεντρικών τραπεζών στη ρύθμιση αποπληρωμής (κάλυψης) των ελλειμμάτων του ισοζυγίου. Η κεντρική τράπεζα έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει ένα έλλειμμα του ισοζυγίου από τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που έχει ή να προσφύγει σε βραχυχρόνιο δανεισμό. Όταν

στο ισοζύγιο πληρωμών προστεθούν οι μεταβιβάσεις βραχυχρόνιων κεφαλαίων έχουμε το λεγόμενο Ισοζύγιο Ρευστότητας.

Εάν το ισοζύγιο ρευστότητας παρουσιάζει έλλειμμα αυτό μπορεί να χρηματοδοτηθεί με δανεισμό από ξένες χώρες. Όταν προστεθούν τα δάνεια που έχει πάρει μια χώρα, από μία άλλη, στο ισοζύγιο ρευστότητας, έχουμε το Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών, που δείχνει με ποιόν τρόπο χρηματοδοτείται ένα αρνητικό ισοζύγιο πληρωμών.

1.10. Η χρηματοδότηση για την κάλυψη της ανισορροπίας

Κάθε χώρα οφείλει να διατηρεί ένα ικανοποιητικό απόθεμα συναλλαγματικών διαθεσίμων έτσι ώστε να μπορεί να το χρησιμοποιήσει σε περίπτωση που εμφανιστεί έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών. Οι συναλλαγές επίσημων διαθεσίμων εντάσσονται στο λογαριασμό κίνησης κεφαλαίων.

Τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα είναι συναλλαγματικά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία διατηρούν οι κεντρικές τράπεζες ως προστατευτικό μέσο απέναντι στις δύσκολες οικονομικές συγκυρίες.

Οι κεντρικές τράπεζες συχνά αγοράζουν ή πωλούν συναλλαγματικά διαθέσιμα στις ιδιωτικές κεφαλαιαγορές προκειμένου να επηρεάσουν τις μακροοικονομικές συνθήκες των οικονομιών τους. Οι επίσημες συναλλαγές αυτής της μορφής ονομάζονται παρεμβάσεις μέσω των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων. Ένας λόγος για τον οποίο οι παρεμβάσεις μέσω των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων μπορούν να μεταβάλλουν τις μακροοικονομικές συνθήκες, είναι διότι δίνεται η δυνατότητα στην κεντρική τράπεζα να διοχετεύσει χρήμα στην οικονομία ή να το αποσύρει από την κυκλοφορία.

Το λογιστικό αντιστάθμισμα του ισοζυγίου των συναλλαγών επίσημων διαθεσίμων ονομάζεται ισοζύγιο επίσημων διακανονισμών. Το ισοζύγιο αυτό αποτελεί το άθροισμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, του εκτός των διαθεσίμων τμήματος ισοζυγίου κίνησης κεφαλαίων και της στατιστικής διαφοράς και δείχνει το άνοιγμα των πληρωμών που πρέπει να καλύψουν οι συναλλαγές των επίσημων διαθεσίμων.

1.11. Αιτίες ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών αποτελεί αντικείμενο μελέτης και συνεχούς παρακολούθησης από τις κεντρικές υπηρεσίες της οικονομικής πολιτικής κάθε χώρας. Διότι, ο εξωτερικός και εσωτερικός τομέας κάθε οικονομίας αλληλοεπηρεάζονται και αλληλοσυσχετίζονται. Συνεπώς, η ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Το ισοζύγιο μιας χώρας μπορεί να έχει έλλειμμα ή πλεόνασμα. Το έλλειμμα όμως αποτελεί πιο σοβαρή ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών. Για να βρεθούν οι αιτίες αυτής της ανισορροπίας, θα πρέπει να διαπιστωθεί εάν η πηγή προέλευσης του ελλείμματος εντοπίζεται περισσότερο στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών ή

στο λογαριασμό κεφαλαίων και αν το έλλειμμα είναι παροδικής ή μονιμότερης μορφής. Επίσης, πολλές υποανάπτυκτες χώρες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της εποχικής ανισορροπίας, γιατί το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών τους αποτελείται από γεωργικά προϊόντα. Ακόμα, είναι δυνατό το ισοζύγιο να δείχνει ανισορροπία συγκυριακή ή κυκλική και τέλος, διάφοροι εξωτερικοί παράγοντες, αποτελούν αιτίες που μπορούν να προκαλέσουν ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών μίας χώρας.

Κάθε μία από τις παραπάνω αιτίες ελλείμματος απαιτεί τον ανάλογο χειρισμό και μέτρα πολιτικής αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών.

1.12. Μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου πληρωμών²

1.12.1. Εσωτερικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων

Χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας μέτρων είναι ότι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα των χρόνιων ελλειμμάτων ως εσωτερικό πρόβλημα, το οποίο ανακύπτει εξαιτίας των λανθασμένων επιλογών του ελλειμματικού κράτους. Ίσως το κοινότερο μέτρο αυτής της κατηγορίας, είναι η πολιτική της αύξησης των εξαγωγών και της μείωσης των εισαγωγών, είτε με την τόνωση της εγχώριας παραγωγής, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό, είτε με τη γενικότερη «αποθέρμανση» της οικονομίας, την υιοθέτηση δηλαδή μιας «αποπληθωριστικής» πολιτικής η οποία θα μειώσει την οικονομική ανάπτυξη, θα αυξήσει, πιθανότατα, την ανεργία και θα μειώσει τους μισθούς και τις τιμές. Στην δεύτερη περίπτωση, η «αποπληθωριστική» πολιτική θα οδηγήσει στο περιορισμό των εισαγωγών και την αύξηση των εξαγωγών, λόγω της μείωσης του κόστους της εργασίας και των άλλων συντελεστών της παραγωγής. Φυσικό είναι μια τέτοια στρατηγική να συναντήσει την έντονη αντίδραση των εργατικών συνδικάτων, αλλά και μερίδας των επιχειρηματιών.

Εκτός από την παραπάνω δραστική λύση, υπάρχει και ποικιλία άλλων εσωτερικών μέτρων που η εφαρμογή τους θα εξαρτηθεί από την ευρύτητα των διεθνών συναλλαγών και των διεθνών υποχρεώσεων μιας χώρας και γενικότερα από τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτή.

Για παράδειγμα, μια χώρα μπορεί να επιβάλει περιορισμούς στο τουριστικό συνάλλαγμα που δικαιούνται οι υπήκοοί της που ταξιδεύουν στο εξωτερικό να μειώσει τις δαπάνες για τη διατήρηση στρατευμάτων της στο έδαφος τρίτου κράτους ή τα ποσά που δαπανά για οικονομική βοήθεια άλλων χωρών και να θέσει φραγμούς στις επενδύσεις που πραγματοποιούν υπήκοοί της στο εξωτερικό.

Ασφαλώς, η επιλογή οποιουδήποτε από τα μέτρα αυτά, θα έχει κάποιες αρνητικές επιπτώσεις στην εσωτερική οικονομική δραστηριότητα αλλά και στις διεθνείς οικονομικο-πολιτικές σχέσεις του κράτους που θα την πραγματοποιήσει.

² Θ. Κουλουμπής- Δ. Κώνστας (Μια συνολική προσέγγιση) Τόμος Β' εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1985

1.12.2. Εξωτερικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων

Σε αντίθεση με την προηγούμενη κατηγορία, τα εξωτερικά μέτρα για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών, δεν επιβαρύνουν τη χώρα που τα υιοθετεί αλλά τρίτες χώρες.

Ένα πρώτο μέτρο αυτής της κατηγορίας, είναι η αύξηση των εξαγωγών και η μείωση των εισαγωγών όχι όμως με τον «αποπληθωρισμό» της οικονομίας ή άλλα μέτρα εσωτερικής οικονομικής πολιτικής, αλλά με την επιβολή δασμών και ποσοτικών περιορισμών, τον καθορισμό υψηλών προδιαγραφών υγιεινής, ασφάλειας και καθαριότητας, που να θέτουν εμπόδια στην εισαγωγή ξένων προϊόντων.

Η υιοθέτηση τέτοιου είδους μέτρων μπορεί να έχει ως συνέπεια υψηλότερες τιμές για ορισμένα εγχώρια προϊόντα που δεν χρειάζονται πλέον να ανταγωνίζονται τα αλλοδαπά, τη μειωμένη προσφορά εκείνων των αλλοδαπών προϊόντων που οι εγχώριοι κατασκευαστές δεν είναι προετοιμασμένοι να υποκαταστήσουν κ.λ.π. Όμως, το υψηλότερο κόστος θα φέρουν τα τρίτα κράτη και οι αλλοδαπές επιχειρήσεις των οποίων οι εξαγωγές προς το κράτος που εφαρμόζει τα περιοριστικά μέτρα θα μειωθούν σημαντικά.

Η «εθελοντική» μείωση, από το κράτος εξαγωγής, της ποσότητας συγκεκριμένου προϊόντος, που διοχετεύει στην αγορά ενός «ελλειμματικού» κράτους, αποτελεί ένα ακόμη μέτρο που συγγενεύει με τα προηγούμενα. Η διαφορά είναι, ότι ενώ στην περίπτωση που εξετάστηκε η επιβολή ποσοτικών περιορισμών εισαγωγής αποτελεί μονομερή ενέργεια του «ελλειμματικού» κράτους, στην περίπτωση των εθελοντικών «ποσοτικών περιορισμών», το κράτος εξαγωγής επιβάλλει «με τη θέλησή του», ποσοτικούς περιορισμούς στις εξαγωγές του προς το «ελλειμματικό» κράτος. Στην πραγματικότητα όμως, η επιβολή τέτοιων περιορισμών δεν είναι τόσο εθελοντική όσο φαίνεται, αλλά αποτέλεσμα πιέσεων, εκβιασμών, ή ίσως κάποιας αμοιβαίας αποδεκτής διευθέτησης. Συνεπώς, η διάκριση μεταξύ των «εθελοντικών ποσοτικών περιορισμών στις εξαγωγές» είναι συνήθως τυπική και όχι ουσιαστική.

Ένα άλλο εξωτερικό μέτρο που μπορεί να υιοθετήσει η «ελλειμματική χώρα», είναι η μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας του εθνικού της νομίσματος. Για παράδειγμα, τυχόν υποτίμηση του νομίσματος της, θα φθηνώνει τα προϊόντα της και θα τα κάνει περισσότερο ανταγωνιστικά στις ξένες αγορές, ενώ αντίθετα θα κάνει ακριβότερα και λιγότερο ανταγωνιστικά τα ξένα προϊόντα στην εγχώρια αγορά. Δηλαδή η υποτίμηση του εθνικού νομίσματος θα αυξήσει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων «με έξοδα» τρίτων κρατών. Εάν όμως, η ζημιά που θα υποστούν αυτά τα τρίτα κράτη είναι πολύ μεγάλη, μπορεί να αποφασιστούν να υποτιμήσουν και αυτά το εθνικό τους νόμισμα, με αποτέλεσμα την εξουδετέρωση των πλεονεκτημάτων που κέρδισε το «ελλειμματικό» κράτος.

Τέλος, το ελλειμματικό κράτος μπορεί να αποφασίσει την άμεση επιδότηση των εξαγωγέων ή την απαλλαγή τους από διάφορους φόρους, με στόχο την αύξηση των εξαγωγών. Επίσης, πολλές χώρες χρησιμοποιούν κάθε είδους πιέσεις προς τις χώρες με τις οποίες συναλλάσσονται, ώστε να αυξήσουν τις αγορές των προϊόντων τους. Για παράδειγμα, οι ΗΠΑ έχει επανειλημμένα ασκήσει πιέσεις προς χώρες, όπως η Δ. Γερμανία και η Ιαπωνία με τις οποίες το ισοζύγιο πληρωμών εμφανίζει χρόνια ελλείμματα, να αγοράσουν Αμερικανικό στρατιωτικό υλικό ή άλλα βιομηχανικά προϊόντα.

1.13. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ισοζύγιο πληρωμών³

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαιτεί στατιστικά στοιχεία για το ενοποιημένο ισοζύγιο πληρωμών σε τρεις διαφορετικές συχνότητες : μηνιαία, τριμηνιαία και ετήσια. Η ανάλυση των βασικών στοιχείων έχει καταγραφεί στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI), του Νοεμβρίου του 1994. Η ανάλυση των τριμηνιαίων και ετήσιων στοιχείων ακολουθεί το πλαίσιο των προτύπων της 5^{ης} έκδοσης του Εγχειριδίου του ισοζυγίου πληρωμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Το μηνιαίο ισοζύγιο πληρωμών της ζώνης του ευρώ καταγράφει ευρείες κατηγορίες συναλλαγών, που επηρεάζουν τις νομισματικές συνθήκες και τις αγορές συναλλάγματος. Για να προσαρμοσθούν με τα διεθνή πρότυπα όλα τα κράτη-μέλη συμφώνησαν να αποδεχθούν σαν κριτήριο άμεσης επένδυσης την κυριότητα τουλάχιστον του μετοχικού κεφαλαίου μίας επιχείρησης. Συμφώνησαν ακόμα να περιλάβουν τα επανενδεδυμένα κέρδη από άμεσες επενδύσεις. Στον τομέα των επενδύσεων χαρτοφυλακίου εφαρμόζονται οι συστάσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όσον αφορά την κάλυψη και την ταξινόμηση των χρεογράφων.

Τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη οφείλουν να διακρίνουν μεταξύ συναλλαγών με κατοίκους των άλλων χωρών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ και συναλλαγών εκτός ζώνης. Μόνο οι τελευταίες συναλλαγές θα καταγράφονται στο μηνιαίο ισοζύγιο πληρωμών. Δεν απαιτεί ανάλυση κατά χώρα των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με χώρες εκτός ζώνης.

Η ανάλυση του τριμηνιαίου και ετήσιου ισοζυγίου είναι η ίδια όπως και για το μηνιαίο ισοζύγιο. Ωστόσο, προτείνεται μία λεπτομερής ανάλυση του επενδεδυμένου εισοδήματος. Οι τόκοι του εισοδήματος αυτού καταγράφονται μόνο στο τριμηνιαίο ισοζύγιο.

Η διεθνής επενδυτική θέση είναι μία ετήσια κατάσταση των απαιτήσεων και υποχρεώσεων από και προς το εξωτερικό.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χρειάζεται τα στοιχεία για το μηνιαίο ισοζύγιο την 30^η ημέρα μετά το τέλος του μήνα αναφοράς. Για το τριμηνιαίο ισοζύγιο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα λαμβάνει στοιχεία μέσα σε 3 μήνες από το τέλος του μήνα αναφοράς. Όσον αφορά το ετήσιο ισοζύγιο και τη διεθνή επενδυτική θέση τα στοιχεία διαβιβάζονται μέσα σε 9 μήνες από το τέλος του μήνα αναφοράς.

³ http://int.otoe.gr/ekdoseis/euro_kask_new/kef_ks/enotks6.htm (Στατιστική του ισοζυγίου πληρωμών)

Παράδειγμα Μηνιαίου Ισοζυγίου Πληρωμών της Ζώνης ΕΥΡΩ

Χρέωση Πίστωση Καθαρό

Λογαριασμός Τρεχουσών Συναλλαγών

- > Εμπορεύματα
- > Υπηρεσίες
- > Εισόδημα

- > Τρέχουσες μεταβιβάσεις

Λογαριασμός Κεφαλαίου

Χρηματοοικονομικός Λογαριασμός-

Άμεσες επενδύσεις

- > Μετοχικό κεφάλαιο και επανεπενδυόμενα κέρδη
- > Άλλα κεφάλαια, διεπιχειρησιακά δάνεια

Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου

- > Μετοχές
  - > Χρεόγραφα
  - > Ομόλογα και κρατικά χρεόγραφα βραχυπρόθεσμης διάρκειας
  - > Μέσα αγοράς χρήματος
-

Χρηματοοικονομικά Παράγωγα

Άλλες Επενδύσεις

- > Ευρωσύνταγμα
- > Γενική κυβέρνηση
- > Νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, πλην Ευρωσυστήματος
- > Μακροπρόθεσμα
- > Βραχυπρόθεσμα
- > Άλλοι τομείς

Αποθεματικά Σφάλματα και Παραλείψεις

Πηγή : www.bankoffreece.gr

Παράδειγμα Τριμηνιαίου και Ετήσιου Ισοζυγίου Πληρωμών της Ζώνης ΕΥΡΩ

Χρέωση Πίστωση Καθαρό

Λογαριασμός Τρεχουσών Συναλλαγών

- > Εμπορεύματα
- > Υπηρεσίες
- > Εισόδημα
  - Αποζημιώσεις υπαλλήλων
  - Έσοδα επενδύσεων
    - Άμεσες επενδύσεις
    - Επενδύσεις χαρτοφυλακίου
  - Άλλες επενδύσεις
- > Τρέχουσες μεταβιβάσεις

Λογαριασμός Κεφαλαίου

Χρηματοοικονομικός Λογαριασμός-

Άμεσες επενδύσεις

- > Μετοχικό κεφάλαιο και επανεπενδυόμενα κέρδη
  - > Άλλα κεφάλαια, διεπιχειρησιακά δάνεια
-

Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου

- > Μετοχές
    - Ευρωσύστημα
    - Γενική κυβέρνηση
    - Ν.Χ.Ι.πλην Ευρωσυστήματος
    - Άλλοι τομείς
  - > Χρεόγραφα
    - Ομόλογα και κρατικοί τίτλοι βραχυ-μεσοπρόθεσμης διάρκειας
      - Ευρωσύστημα
      - Γενική κυβέρνηση
      - Ν.Χ.Ι.πλην Ευρωσυστήματος
      -
    - Άλλοι τομείς
      - Μέσα αγοράς χρήματος
        - Ευρωσύστημα
        - Γενική κυβέρνηση
        - Ν.Χ.Ι.πλην Ευρωσυστήματος
        - Άλλοι τομείς
-

Χρηματοοικονομικά Παράγωγα

Άλλες Επενδύσεις

- > Ευρωσύνταγμα
  - Δάνεια σε συνάλλαγμα και καταθέσεις
  - Άλλα στοιχεία ενεργητικού/παθητικού
- > Γενική κυβέρνηση
  - Εμπορικές πιστώσεις
  - δάνεια/ νόμισμα και καταθέσεις

- > Νομισματικά χρηματοπιστωτικά
ιδρύματα, πλην Ευρωσυστήματος
    - Δάνεια σε συνάλλαγμα και καταθέσεις
    - Άλλα στοιχεία ενεργητικού/παθητικού
  - > Άλλοι τομείς
    - Εμπορικές πιστώσεις
    - δάνεια/ νόμισμα και καταθέσεις
  - > Άλλα στοιχεία ενεργητικού/ παθητικού
-

Αποθεματικά

- > Νομισματικός χρυσός
- > Ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα
- > Αποθεματική θέση στο Δ.Ν.Τ.
- > Συνάλλαγμα
  - Δάνεια σε συνάλλαγμα και καταθέσεις
  - Χρεόγραφα
  - Χρηματοοικονομικά παράγωγα
- > Άλλες απαιτήσεις

Σφάλματα και παραλείψεις

Πηγή : www.bankofgreece.gr

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ*

2.1. Ευρωπαϊκή Ένωση

2.1.1. Γενικά

Η οικονομική και κοινωνική πρόοδος και η συνεχής βελτίωση των συνθηκών ζωής, αποτελούν θεμελιώδεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι στόχοι αυτοί διακηρύσσονται στη συνθήκη της Ρώμης, με την οποία το 1957 ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), που μετεξελίχθηκε στη σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της Ένωσης είναι ότι έχει γίνει σε πενήντα μόλις χρόνια η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο, στην οποία τα περισσότερα κράτη- μέλη της, χρησιμοποιούν το ίδιο νόμισμα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούνταν στην αρχή από χωριστές εθνικές οικονομίες. Για να μπορούν να κυκλοφορούν μεταξύ των χωρών αυτών, τα αγαθά έπρεπε να σταματούν στα σύνορα για διοικητικές διατυπώσεις και πληρωμή τελωνιακών δασμών. Σήμερα, αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια ενιαία οικονομία. Τα εμπορεύματα διασχίζουν ελεύθερα τα εθνικά σύνορα. Τα πρόσωπα, τα κεφάλαια και οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες κυκλοφορούν και δραστηριοποιούνται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση με μία ελευθερία που δύσκολα θα μπορούσε να φαντασθεί κανείς πριν από πενήντα χρόνια, χάρη στη σταδιακή κατάργηση των φραγμών μεταξύ των εθνικών οικονομιών. Η διαδικασία αυτή είναι γνωστή ως οικονομική ενοποίηση.

Το παρών Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Ε.Δ.Πουρναράκης, (Διεθνής Οικονομική- Μία εισαγωγική προσέγγιση), β' έκδοση, Αθήνα 2000
2. Δρ.Π.Α.Κιόχος- Δρ.Γ.Δ. Παπανικολάου, (Χρήμα- Πίστη- Τράπεζες), Δ' έκδοση, Ελληνική Γραμματεία, Αθήνα 2000
3. Πέτρος.Γ.Δούκας, (Η εποχή του Ευρώ και η Ελλάδα), Β' έκδοση, Ι.Σιδέρης, Αθήνα 1999
4. Παρουσίαση: Mario Monti, (Η ενιαία αγορά και η αυριανή Ευρώπη), εκδόσεις Παπαζήση
5. Σταύρος Θεοφανίδης, (Οικονομική των Διεθνών Ενοποιήσεων: Ελλάδα- Ε.Ο.Κ.- Σοιχεία Θεωρητικής και Εμπειρικής Διερεύνησης), Τεύχος Α', Αθήνα 1982
6. Peter B. Kenen, (Διεθνής Οικονομική), Τόμος Δεύτερος εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999
7. Γεώργιος Ι. Αγαπητός, (Η νέα Ευρώπη του Μαστριχτ και η Ελλάδα του 2000), εκδοτικές επιχειρήσεις "Το οικονομικό", Κ.&Π.Σπυλιανός Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα 1993
8. Θεόδωρος Κ. Πελαγίδης, (Πόσο έχει προχωρήσει η παγκοσμιοποίηση;), εκδόσεις Παπαζήση
9. www.eu2003.gr (Αποτελέσματα της ένταξης για την Ελλάδα)
10. http://www_org.eu2003.gr (Η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας)
11. http://www_org.eu2003.gr (Σημασία της Ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση)
12. http://www_org.eu2003.gr (Ιστορική Αναδρομή)
13. www.bankofgreece.gr (22 Ερωτήσεις για το ευρώ)
14. <http://europa.eu.int/> (Στόχος: η ανάπτυξη-Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

2.1.2. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) και η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU)

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), μπήκε σε μια φάση της περαιτέρω ενοποίησής της. Η δημιουργία μίας πραγματικά Ενιαίας Αγοράς απαλλαγμένης από δασμολογικά ή άλλα εμπόδια στην ενδοκοινοτική ανταλλαγή ξεκίνησε το 1985. Η δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς ήταν πράγματι ένα μεγάλο βήμα για την ελευθέρωση της ενδοκοινοτικής ανταλλαγής στο εμπόριο και τις επενδύσεις.

Στη συνέχεια η ΕΟΚ ενεργοποίησε ανάλογο μηχανισμό για τη νομισματική ενοποίησή της. Η ευρύτερη χρηματοπιστωτική αγορά της, άρχισε να λειτουργεί σε πιο ενιαία μορφή, με την κατάργηση των εμποδίων στην κίνηση κεφαλαίων μεταξύ των χωρών-μελών και τη δημιουργία ενός ομοιόμορφου τραπεζικού συστήματος.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα τέθηκε σε εφαρμογή στις 13/3/1979. Στόχος των ιδρυτών του ήταν η δημιουργία μίας ζώνης σταθερότητας στην Ευρώπη με το χαμηλότερο δυνατό ποσοστό πληθωρισμού και τις σταθερότερες δυνατές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα αποσκοπεί στη βελτίωση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και στην ελάφρυνση για κάθε κράτος –μέλος των επιπτώσεων των εξωτερικών οικονομικών κλονισμών, όπως αυτών που προέρχονται από τις επανειλημμένες και υπερβολικές διακυμάνσεις του δολαρίου.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα είναι το σημαντικότερο μέσο νομισματικής συνεργασίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συνεχή εξέλιξη της Κοινότητας προς μία Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Επίσης, αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε το Ευρωπαϊκό Νόμισμα, το ECU.

Το ECU δημιουργήθηκε μαζί με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, στα πλαίσια του οποίου διαδραματίζει κεντρικό ρόλο.

Συνίσταται σε μία «δέσμη», η οποία περιέχει τα νομίσματα όλων των κρατών-μελών, όπου κάθε νόμισμα συμμετέχει σε ένα ποσοστό που καθορίζεται ανάλογα με την οικονομική δύναμη της χώρας.

Το ECU λαμβάνει την ονομασία «καλάθι», επειδή συμμετέχουν όλα τα ευρωπαϊκά νομίσματα ανάλογα με το οικονομικό τους βάρος, τα οποία αναμειγνύονται όπως συμβαίνει σε ένα καλάθι.

Στόχος του, είναι να μπορεί να χρησιμοποιείται ως εναλλακτική λύση σε σχέση με τα εθνικά νομίσματα πριν την εισαγωγή του EURO (ΕΥΡΩ).

2.1.3. Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης (ΟΝΕ) και το Ευρώ

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση και η δημιουργία ενιαίου νομίσματος είναι τα βασικά επακόλουθα της δημιουργίας της ενιαίας αγοράς, ώστε να μπορεί αυτή να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ που υπεγράφη στις 7/2/1992 στο Μάαστριχτ, προέβλεπε την ίδρυση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη σε τρία στάδια.

Το πρώτο στάδιο, που διήρκεσε από τον Ιούλιο του 1990 έως την 31 Δεκεμβρίου 1993, περιελάμβανε κυρίως την άρση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εντατικοποίηση της κοινής εποπτείας της οικονομικής πολιτικής των κρατών- μελών. Στην διάρκεια του πρώτου σταδίου τα κράτη- μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν « προγράμματα σύγκλισης », σκοπός των οποίων είναι να προσεγγίσουν και να βελτιώσουν τις οικονομικές τους επιδόσεις προκειμένου να καταστεί δυνατός ο καθορισμός σταθερών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων τους.

Στο δεύτερο στάδιο, που άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1994, ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο (ENI). Το οποίο έχει έδρα στην Φραγκφούρτη και του οποίου η αποστολή συνίσταται στην ενδυνάμωση του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών, στην προώθηση του ρόλου του ECU, που στις 16 Δεκεμβρίου 1995 έμελλε να μετονομασθεί σε EURO, και στην προετοιμασία εγκαθίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά το τρίτο στάδιο. Επίσης, άρχισε να εφαρμόζεται διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης, με τη διατύπωση συστάσεων από το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας (ECOFIN) προς τα 15 κράτη μέλη, για την μείωση του κρατικού ελλείμματος κάτω από 3% του ΑΕΠ και του δημόσιου χρέους κάτω από 60% του ΑΕΠ.

Το τρίτο στάδιο ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1999. Σύμφωνα με την Συνθήκη του Μάαστριχ, οι υπουργοί οικονομικών των 15 χωρών καθόρισαν βάσει εκθέσεων της Επιτροπής και του Ε.Ν.Ι., έναν κατάλογο με τα κράτη- μέλη που πληρούσαν τις προϋποθέσεις οι οποίες τους επέτρεπαν να υιοθετήσουν το Ενιαίο Νόμισμα. Στη συνέχεια, γίνεται η υιοθέτηση του ευρώ, από έντεκα χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υπέβαλαν αίτηση και πληρούσαν τα κριτήρια (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, και Φινλανδία), και η ανάθεση της αρμοδιότητας για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής για τη ζώνη ευρώ στο Ευρωσύστημα. Στις 19 Ιουνίου 2000, στο πλαίσιο της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Santa Maria da Feira, η Ελλάδα έγινε δεκτή ως το δωδέκατο μέλος της ζώνης του ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 2001, αφού εκτιμήθηκε ότι πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης. Παράλληλα άρχισε και η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

2.1.4. Ιστορική αναδρομή της ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ/ ΕΕ ⁴

Το ζήτημα των σχέσεων της Ελλάδας με την ΕΟΚ / ΕΕ κατέχει κεντρική θέση τις τελευταίες δεκαετίες στη συζήτηση για το ρόλο της χώρας στη μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια. Η πορεία της Ελλάδας προς την ενωμένη Ευρώπη αρχίζει στις 8 Ιουλίου του 1959 με την υποβολή αίτησης σύνδεσης της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Η ελληνική αίτηση θα γίνει δεκτή από τους υπουργούς Εξωτερικών της ΕΟΚ στις 27 Ιουλίου του 1959 και στις 10 Σεπτεμβρίου του 1959, θα αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ εκπροσώπων της Ελλάδας και της ΕΟΚ, οι οποίες θα οδηγήσουν στις 9 Ιουλίου του 1961, στην υπογραφή στην Αθήνα στην Αίθουσα Τροπαίων της Βουλής των Ελλήνων της Συμφωνίας Σύνδεσης Ελλάδας και ΕΟΚ. Η Συμφωνία Σύνδεσης τέθηκε σε εφαρμογή στις 2 Νοεμβρίου του 1962, αφού προηγουμένως επικυρώθηκε (28 Φεβρουαρίου 1962) από τη Βουλή των Ελλήνων.

⁴ <http://www.org.eu2003.gr> (Ιστορική Αναδρομή)

Θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η Ελλάδα ήταν η πρώτη χώρα που υπέγραψε Συμφωνία με τη νεοσύστατη Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Η πορεία της Ελλάδας προς την Ευρώπη αναστέλλεται στις 21 Απριλίου του 1967, λόγω της κατάλυσης των δημοκρατικών θεσμών από τη Χούντα των Συνταγματαρχών. Λίγες ημέρες μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στην Ελλάδα, η χώρα βρέθηκε στις 14 Αυγούστου του 1974 με το δεύτερο κύμα της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Η απόφαση που πήρε ο τότε πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής, ήταν να μην απαντήσει με πόλεμο, αλλά να χρησιμοποιήσει πολιτικούς και οικονομικούς μοχλούς πίεσης στην Τουρκία.

Στις 22 Αυγούστου του 1974, η κυβέρνηση εθνικής ενότητας, ζήτησε με υπόμνημα προς τον πρόεδρο της Συμφωνίας Σύνδεσης, κάτι που έγινε δεκτό και έδωσε τη δυνατότητα ένα χρόνο αργότερα στην κυβέρνηση Καραμανλή να υποβάλει αίτηση για την προσχώρηση της Ελλάδας ως πλήρως μέλος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Στις 9 Φεβρουαρίου του 1976, το Συμβούλιο Υπουργών θα ζητήσει την προώθηση της διαδικασίας για την πλήρη ένταξη της Ελλάδας παρά τις επιφυλάξεις της Επιτροπής η οποία ζητούσε την ύπαρξη προενταξιακής περιόδου. Έτσι, λίγους μήνες αργότερα, στις 27 Ιουλίου του 1976, θα αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των εκπροσώπων της Ελλάδας και των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι διαπραγματεύσεις θα ολοκληρωθούν με επιτυχία στις 21 Δεκεμβρίου του 1978.

Στις 28 Μαΐου του 1979 υπογράφεται στην Αθήνα στο Ζάππειο Μέγαρο, η Συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, για να ακολουθήσει στις 28 Ιουλίου του 1979 η επικύρωση της Συνθήκης Προσχώρησης από τη Βουλή των Ελλήνων. Δύο χρόνια αργότερα, την 1^η Ιανουαρίου του 1981 τίθεται σε ισχύ η Συνθήκη Προσχώρησης.

2.1.5. Σημασία και αποτέλεσμα της ένταξης στην ΕΕ για την Ελλάδα

Η 1^η Ιανουαρίου του 1981 αποτέλεσε ορόσημο για τη σύγχρονη ελληνική ιστορία, καθώς τότε ξεκίνησε για την Ελλάδα μια νέα περίοδος στην πολιτική της ιστορία. Η περίοδος αυτή υπήρξε δύσκολη και επίπονη, καθώς οι ελληνικές προσπάθειες πέρασαν από πολλά στάδια αβεβαιότητας και αμφιβολιών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστήριξε την Ελλάδα σε αυτή την προσπάθεια. Ιδιαίτερα η οικονομική συμβολή της ΕΕ, όπως αυτή εκφράστηκε μέσα από τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα και τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, είχε θετική επίδραση στη χώρα και άλλαξε την εικόνα της Ελλάδας με μεγάλα και μικρά έργα υποδομών. Από την πλευρά της, η Ελλάδα, από την ένταξή της στην ΕΕ μέχρι σήμερα εργάστηκε στην κατεύθυνση της παράλληλης διεύρυνσης και ολοκλήρωσης της Κοινότητας.

Η Ελλάδα πέρασε μέσω της ένταξης της στην ευρωπαϊκή οικογένεια από την 'περιφέρεια' ή την 'ημιπεριφέρεια' στο κέντρο του συστήματος διεθνών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων. Είναι αρκετό για να εκτιμήσει κανείς τις θετικές επιπτώσεις που είχε η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκές Κοινότητες, να θυμίσουμε ότι η καθαρή μεταφορά προς την Ελλάδα οικονομικών πόρων ξεπερνούσε, πριν ακόμα αρχίσει να εφαρμόζεται το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, στα 11-12 τρισεκατομμύρια δραχμές.

Η συμμετοχή της χώρας στην ΕΟΚ / ΕΕ, σηματοδότησε, τόσο την αποδοχή ενός έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος όσο και την ύπαρξη ενός ρυθμιστικού πλαισίου του οποίου οι βασικοί κανόνες καθορίζονται ολόενα και περισσότερο συλλογικά. Άλλαξαν ριζικά ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί πλέον η ελληνική οικονομία καθώς και οι σχέσεις της Ελλάδας με τον υπόλοιπο κόσμο.

Μετά από μια περίοδο που διήρκεσε περίπου δέκα χρόνια μετά την ένταξη, η ελληνική οικονομία πέτυχε μια μακροοικονομική σταθεροποίηση που οδήγησε στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ εξασφαλίζοντας, έτσι, ένα πλαίσιο νομισματικής σταθερότητας που δεν είχε γνωρίσει μέχρι τότε η ελληνική οικονομία. Ιδίως μετά το 1996, πολλαπλασιάστηκαν οι ελληνικές προσπάθειες για την 'ονομαστική σύγκλιση', την εκπλήρωση δηλαδή των κριτηρίων του Μάαστριχτ για την ένταξη στο νομισματικό πυρήνα της ΕΕ (χαμηλός πληθωρισμός, μικρά δημοσιονομικά ελλείμματα κ.α.) και το 2000 η Ελλάδα έγινε, τελικά, το δωδέκατο μέλος της ζώνης του ευρώ. Μάλιστα αξίζει να υπογραμμιστεί κανείς ότι καμία άλλη χώρα δεν κατάφερε να καλύψει, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα την απόσταση που την χώριζε από τους στόχους του Μάαστριχτ. Η ελληνική οικονομία συμμετέχει πλέον ισότιμα στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, αφού κατάφερε τα τελευταία χρόνια να προχωρήσει ο οικονομικός και αναπτυξιακός μετασχηματισμός της.

Πράγματι η Ελλάδα είχε καλύψει ένα σημαντικό μέρος της απόστασης που τη χώριζε από την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ελλάδα του σήμερα δεν έχει πλέον καμία σχέση με την Ελλάδα της φτώχειας της υπανάπτυξης, του υψηλού πληθωρισμού και της οικονομικής αστάθειας. Σύμφωνα με τις εκθέσεις του ΟΟΣΑ το κατά το κεφαλήν εισόδημα της Ελλάδας είναι ιδιαίτερο υψηλό και η χώρα κατατάσσεται μέσα στις πρώτες είκοσι πέντε χώρες στον κόσμο.

2.1.6. Πώς έγινε η Ελλάδα μέλος της Νομισματικής Ένωσης.

Η συμμετοχή των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Νομισματική Ένωση προϋποθέτει την εκπλήρωση των κριτηρίων σύγκλισης που προβλέπεται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Συγκεκριμένα, η Συνθήκη απαιτούσε οι υποψήφιοι χώρες να έχουν επιτύχει τα εξής ⁵:

α) υψηλό βαθμό σταθερότητας τιμών, δηλαδή ο πληθωρισμός να μην υπερβαίνει κατά περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα το μέσο όρο των τριών χωρών με τα χαμηλότερα ποσοστά πληθωρισμού τον προηγούμενο χρόνο

β) να μην υπάρχει υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, δηλαδή άνω του 3% του ΑΕΠ ή δημόσιο χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ, εκτός αν παρουσιάζεται σταθερή πτωτική τάση και προσεγγίζεται η τιμή αναφοράς (60%) με ικανοποιητικούς ρυθμούς

γ) αδιάλειπτη συμμετοχή του νομίσματος της χώρας επί δύο τουλάχιστον έτη πριν τη λήψη της απόφασης για την υιοθέτηση του ευρώ, χωρίς σημαντικές διαταραχές (υποτίμηση, κ.λ.π.), στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ένα σύστημα στο οποίο συμμετέχουν προαιρετικά τα κράτη- μέλη που επιθυμούν να συνδέσουν το νόμισμα τους με το ευρώ)

⁵ <http://europa.eu.int/> (Στόχος: η ανάπτυξη-Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

δ) τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην υπερβαίνουν κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες το μέσο όρο των επιτοκίων των τριών χωρών με τα χαμηλότερα ποσοστά πληθωρισμού το προηγούμενο χρόνο.

Επιπλέον, η εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των Καταστατικών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, έπρεπε να προσαρμοστεί σύμφωνα με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Ιδιαίτερη σημασία αποδόθηκε στη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών από τις παρεμβάσεις πολιτικών φορέων με τη θεσμοθέτηση μεταξύ άλλων μακράς θητείας για τις Διοικήσεις τους και με την αυστηρή οριοθέτηση των προϋποθέσεων για διακοπές της θητείας αυτής. Στις 9 Μαρτίου 2000 η Ελλάδα κατέθεσε επιστολή-αίτηση για την υιοθέτηση του ευρώ, επικαλούμενη τη μεγάλη οικονομική πρόοδο που είχε επιτύχει τα τελευταία έτη. Στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα εξέτασαν την ελληνική οικονομία και κατήρτισαν 'εκθέσεις σύγκλισης'. Το συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας (ECOFIN), που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Santa Maria da Feira της Πορτογαλίας (19-20 Ιουνίου 2000), έκρινε με βάση τις εκθέσεις σύγκλισης, ότι η χώρα πληρούσε τις απαραίτητες προϋποθέσεις και, κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και γνώμης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο αποφάσισε στις 19 Ιουνίου 2000 την κατάργηση της παρέκκλισης της Ελλάδος, δηλαδή την υιοθέτηση του ευρώ από τη χώρα μας, από 1 Ιανουαρίου 2001 (Απόφαση Συμβουλίου (ΕΚ) 427/2000).

2.2. Η Ενιαία Αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.2.1. Τι είναι η Ενιαία Αγορά και γιατί δημιουργήθηκε

Κοινή αγορά ονομάζεται μια ομάδα κρατών- μελών που, εκτός από την κατάργηση όλων των δασμών και άλλων εμποδίων στις μεταξύ τους συναλλαγές και την καθιέρωση ενός κοινού εξωτερικού δασμολογίου, εφαρμόζουν πρόσθετα μέτρα και ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την πλήρη ελευθερία στην κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής (εργασίας, κεφαλαίου) και στη διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών.

Η Ενιαία Αγορά είναι ένα από τα αξιολογότερα επιτεύγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δημιουργήθηκε με στόχο να ανοίξει τις εθνικές οικονομίες στον ανταγωνισμό και να ενισχύσει κατά συνέπεια την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και το βιοτικό επίπεδο σε όλη την Ευρώπη.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, τα καινούργια οφέλη και τα δικαιώματα που εισάγει το καινούργιο αυτό είδος αγοράς, βασίζονται στις τέσσερις ελευθερίες: την ελεύθερη μετακίνηση πολιτών, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου, οι οποίες περιγράφονται στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

2.2.2. Τα βασικά οφέλη της Ενιαίας Αγοράς για τους πολίτες, τους καταναλωτές, τη μεταφορά αγαθών, τις επιχειρήσεις και την κίνηση κεφαλαίων

2.2.2.1. Ευρωπαίοι πολίτες

Για τους απλούς ανθρώπους, εργαζόμενους και οικογένειες, Ενιαία Αγορά σημαίνει νέες ελευθερίες και καινούργιες ευκαιρίες.

Οι τελωνιακοί έλεγχοι έχουν πλέον καταργηθεί και έτσι, όλοι οι Ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να διασχίσουν τα σύνορα χωρίς τις χρονοβόρες καθυστερήσεις στις συντοριακές γραμμές, που υπήρχαν στο παρελθόν. Οι έλεγχοι ταυτοτήτων ισχύουν ακόμη σε μερικά κράτη-μέλη της Ένωσης, αλλά στόχος είναι και αυτοί να καταργηθούν όσο το δυνατό συντομότερα.

Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν τη δυνατότητα να διαμένουν, να εργάζονται και να σπουδάζουν σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος. Ο αριθμός των εργαζομένων, των φοιτητών και των συνταξιούχων που αξιοποιούν τα δικαιώματα αυτά, συνεχώς μεγαλώνει.

Πολλοί εργαζόμενοι μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση απολαμβάνουν καλύτερες συνθήκες εργασίας, σε τομείς όπως η υγιεινή και η ασφάλεια στο εργασιακό περιβάλλον, τα ωράρια εργασίας και τα συμβούλια εργασιακών δικαιωμάτων.

Επίσης, οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να χρησιμοποιήσουν χωρίς προβλήματα την κάρτα αναλήψεων μετρητών, που τους έχει προμηθεύσει η τράπεζα της χώρας τους, στις Αυτόματες Ταμειακές Μηχανές άλλων κρατών-μελών.

2.2.2.2. Καταναλωτές

Οι καταναλωτές έχουν στη διάθεσή τους μεγαλύτερο εύρος αγαθών και υπηρεσιών σε χαμηλότερες τιμές, καθώς πολλές επιχειρήσεις λειτουργούν, πλέον, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, μειώνοντας το κόστος και αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητά τους μέσω της επέκτασης της παραγωγικής τους ικανότητας.

Το φάσμα των προϊόντων που πωλούνται σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ευρύτερο παρά ποτέ, και στις περισσότερες περιπτώσεις οι τιμές συγκρίνονται εύκολα χάρη στο ευρώ. Οι βιομηχανίες υποχρεώνονται να διατηρούν τις τιμές τους σε χαμηλά επίπεδα, επειδή πωλούν τα προϊόντα τους σε μια τεράστια ανταγωνιστική αγορά. Η αμοιβαία αναγνώριση των τεχνικών προτύπων σημαίνει ότι τα προϊόντα που πωλούνται νόμιμα σ' ένα κράτος μέλος μπορούν να διατεθούν στην αγορά όλων των υπολοίπων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναθεωρεί ριζικά τη νομοθεσία της και τις πρακτικές της, όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων και κατά συνέπεια την ασφάλεια της υγείας των καταναλωτών. Για το λόγο αυτό, συγκροτήθηκε η ευρωπαϊκή αρχή, που κύριο καθήκον της είναι να παρέχει επιστημονικές συμβουλές και υποστήριξη για όλη την κοινοτική νομοθεσία και για τις κοινοτικές πολιτικές που επηρεάζουν την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών.

2.2.2.3. Μεταφορά αγαθών

Με την Ενιαία Αγορά καταργήθηκαν οι πολυάριθμοι συνοριακοί έλεγχοι και δασμοί, που εμπόδιζαν τα κράτη- μέλη να λειτουργούν ως ένας ενιαίος χώρος ελεύθερης μετακίνησης των αγαθών και προϊόντων τους.

Τα αγαθά δεν καθυστερούν πλέον ώρες ή μέρες στα σύνορα, εξαιτίας της γραφειοκρατίας. Το γεγονός αυτό συντομεύει τους χρόνους παράδοσης και επιτρέπει στις βιομηχανίες να εξοικονομήσουν χρήματα και να μειώσουν τις τιμές για τους πελάτες.

Η ενιαία αγορά αντικατέστησε τους ελέγχους στα σύνορα με συστήματα που βασίζονται στην εμπιστοσύνη και με ελέγχους πριν από την αναχώρηση και κατά την άφιξη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει συνεχώς τους καινούργιους νόμους, τους κανονισμούς και τις πρακτικές των κρατών-μελών, για να διασφαλίσει ότι δεν θα επιβάλλονται νέοι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνηση.

2.2.2.4. Επιχειρήσεις

Οι επιχειρήσεις, με τη δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς, μπορούν να δραστηριοποιούνται πιο εύκολα σε όλη την Ένωση και να λειτουργούν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά.. Η πρόσβαση στην αγορά έγινε πιο ελεύθερη, ενώ αυξήθηκαν ο διασυνοριακός ανταγωνισμός, οι πωλήσεις και οι συγχωνεύσεις.

Οι Μικρο-Μεσαίες Επιχειρήσεις συνεργάζονται και προχωρούν σε συνεταιρισμούς πέρα από τα εθνικά σύνορα, εξειδικεύοντας τις υπηρεσίες τους. Επίσης, είναι η πρώτη φορά που μεμονωμένα άτομα και εταιρείες μπορούν να κάνουν επενδύσεις σε νομίσματα και αγορές της επιλογής τους.

Οι επιχειρήσεις ωφελούνται από το χαμηλό κόστος μεταφοράς αγαθών, λόγω της πλήρους κατάργησης των διαδικασιών στις συνοριακές γραμμές, και την άρση των περιορισμών στην εκτέλεση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι εταιρείες μεταφορών σε άλλα κράτη-μέλη. Ο ταχύτερος χρόνος παράδοσης επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εφαρμόσουν νέες έγκαιρες και άμεσες συλλογικές στρατηγικές.

Η ενιαία αγορά ενίσχυσε την εμπιστοσύνη στα πρότυπα και τις διαφορετικές τεχνολογίες των άλλων χωρών. Αυτά τα πρότυπα και τεχνολογίες μπορεί να παρουσιάζουν μικρές διαφορές μεταξύ τους, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι η ασφάλεια του προϊόντος και όχι ο τρόπος με τον οποίο επιτυγχάνεται ο στόχος αυτός.

Οι επενδύσεις σημαίνουν περισσότερες εργασίες για τους παραγωγούς κεφαλαιουχικών αγαθών, ενώ η αύξηση της απασχόλησης και της καταναλωτικής δύναμης προκαλεί μεγαλύτερη ζήτηση καταναλωτικών αγαθών. Η ενίσχυση της ανάπτυξης και της ζήτησης θα αυξήσει περισσότερο τις πωλήσεις.

2.2.2.5. Ανταγωνισμός επιχειρήσεων

Ο υγιής ανταγωνισμός και οι δυνατότητες για επέκταση των δραστηριοτήτων τους στην ενιαία αγορά βοηθούν τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να διατηρούν ηγετικές θέσεις στην παγκόσμια αγορά.

Ο ανταγωνισμός επεκτάθηκε σε κλάδους που ήταν παραδοσιακά μονοπωλιακοί, όπως οι τηλεπικοινωνίες, οι αεροπορικές μεταφορές, οι σιδηροδρομικές μεταφορές, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, το φυσικό αέριο και η ηλεκτρική ενέργεια.

Στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών, όλοι οι φραγμοί στον ανταγωνισμό καταργήθηκαν. Οι περισσότερες επιχειρήσεις και πολλά νοικοκυριά μπορούν πλέον να επιλέγουν ελεύθερα προμηθευτή φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού. Οι περιορισμοί στην αποτελεσματική λειτουργία των αεροπορικών εταιρειών εξαλείφθηκαν. Οι αγορές σιδηροδρομικών και ταχυδρομικών υπηρεσιών απελευθερώθηκαν για τις επιχειρήσεις, ενώ έχουν αρχίσει προσπάθειες για το άνοιγμα στον ανταγωνισμό των λιμενικών υπηρεσιών στην Ευρώπη και για μια πιο αποτελεσματική χρήση του ευρωπαϊκού εναέριου χώρου. Όλα αυτά σημαίνουν περισσότερες επιλογές για τους καταναλωτές και χαμηλότερες τιμές.

2.2.2.6. Μεταφορά κεφαλαίων και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Με την Ενιαία Αγορά εξαλείφθηκαν προοδευτικά τα τελευταία εμπόδια στην κυκλοφορία του χρήματος διαμέσου των συνόρων, είτε πρόκειται για επενδύσεις επιχειρήσεων, για καταθέσεις, για σπουδές ή για διακοπές. Οι διασυνοριακές πληρωμές των μεταπρατικών συναλλαγών γίνονται φθηνότερες και συντομότερες.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να εγκαθίστανται ευκολότερα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και να προσφέρουν τραπεζικές υπηρεσίες, ασφαλίσεις και αποταμιευτικά προϊόντα σε άλλες χώρες με ελάχιστες διατυπώσεις. Ταυτόχρονα, έγιναν βήματα ώστε να εξασφαλίζεται παντού ομοιόμορφη προστασία στους καταναλωτές, ανεξάρτητα από την τράπεζα, τον ασφαλιστή ή την επένδυση που επιλέγουν.

Οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι εταιρείες επενδύσεων που παρέχουν χρηματοοικονομικές υπηρεσίες μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, στη βάση μιας ενιαίας έγκρισης που τους παρέχεται από τις αρμόδιες αρχές της χώρας τους.

2.3. Κοινό Νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2.3.1. Ανάγκη για Οικονομική Ενοποίηση και ένα Κοινό Νόμισμα για τα Ευρωπαϊκά Κράτη

Οικονομική ενοποίηση είναι μία συνεχής διαδικασία αργής ή γρήγορης μεταβολής στην ποιότητα των οικονομικών σχέσεων ανάμεσα σε μία ομάδα ανεξάρτητων κυρίαρχων ή αυτόνομων κρατών – χωρών, που αλλοιώνουν ή εξαφανίζουν τελείως την ανεξαρτησία τους, κατά τρόπο ώστε να δημιουργούν ή να συνθέτουν μία νέα, ευρύτερη και ενιαία οικονομική οντότητα ή κοινότητα, όπου τα κράτη – μέλη της έχουν το συναίσθημα της κοινής μοίρας ή μιας νέας εθνικής ταυτότητας.

Η λογική για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος από τη Ευρωπαϊκή Ένωση είναι απλή : Στην εποχή πριν την νομισματική ένωση, με δεκαπέντε κράτη και δεκαπέντε νομίσματα, υπήρχαν αντίστοιχα και δεκαπέντε ομάδες «καμπυλών επιτοκίων» και περίπου 105 συναλλαγματικές ισοτιμίες (π.χ. κορόνα Δανίας προς πεσέτα Ισπανίας), με αποτέλεσμα το κόστος των συναλλαγών, της λειτουργίας και της διαχείρισης, τόσο για τις κυβερνήσεις, όσο και για τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες, να είναι πολύ υψηλότερο από ότι αν υπήρχε ένα κοινό νόμισμα.

Αντί λοιπόν κάθε χώρα στη Ευρώπη να αυτοπεριορίζεται στη δική της αγορά και να διατηρεί το δικό της νόμισμα, είναι πολύ πιο αποτελεσματικό για όλες τις χώρες της Ευρώπης να ενοποιηθούν οι αγορές τους και να έχουν ένα κοινό νόμισμα.

[Ένα απλό παράδειγμα για να κατανοήσει κάποιος ότι ισχύει η παραπάνω λογική, θα πρέπει να φανταστεί τι θα συνέβαινε αν ο κάθε νομός της Ελλάδα είχε το δικό του νόμισμα, τα δικά του συνοριακά φυλάκια, τους δικούς του δασμούς και ελέγχους. Σε μια τέτοια περίπτωση, για να πάει κάποιος από την Πάτρα στην Αρκαδία θα έπρεπε να πάει στην τράπεζα, να ανταλλάξει το νόμισμα της Αχαΐας με το νόμισμα της Αρκαδίας, να σταματήσει σε τελωνείο και να εξετάσει μήπως ισχύουν άλλοι νόμοι ή κανονισμοί. Μία διαδικασία δύσκολη που απαιτούσε αρκετό χρόνο]⁶.

2.3.2. Τα πλεονεκτήματα του κοινού νομίσματος

Μπορούμε να αναφέρουμε πιο συγκεκριμένα κάποια από τα βασικά οφέλη της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος :

1. Η δημιουργία μιας τεράστιας και ακόμη πιο ομοιογενής αγοράς, στην οποία οι ιδιώτες και οι επιχειρήσεις έχουν περισσότερες επιλογές και ευκαιρίες και λιγότερα εμπόδια για να αναπτύξουν την δραστηριότητα και την δημιουργικότητά τους
2. Αυτή η νέα τεράστια αγορά συμβάλει και στην μείωση του κόστους παραγωγής με διάφορους τρόπους

⁶ Πέτρος Γ. Δούκας (Η εποχή του Ευρώ και η Ελλάδα) Β' έκδοση Ι.Σιδέρης Αθήνα 1999, σελίδα 20

3. Μέσα σε μια πολύ μεγαλύτερη αγορά, οι επιχειρήσεις μπορούν να βελτιώνουν τις προοπτικές τους για επίτευξη οικονομικών κλίμακας. Έτσι, βελτιώνεται και η δυνατότητά τους για συγκράτηση του κόστους παραγωγής και για μείωση των τιμολογίων τους.
4. Η μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου και του κόστους συναλλαγματικής κάλυψης για τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κράτη – μέλη της ΟΝΕ.
5. Απλοποιείται για τις επιχειρήσεις η χρηματοοικονομική διαχείριση με την αντικατάσταση τόσων νομισμάτων από το ευρώ και θα μειωθεί ο όγκος εργασίας, αφού μειώθηκε :
  - ο χρόνος που χάνεται για την παρακολούθηση των εξελίξεων στις αγορές συναλλάγματος,
  - το κόστος μετατροπής από νόμισμα σε νόμισμα,
  - το κόστος από τα λάθη για τέτοιες μετατροπές,
  - το κόστος λογιστική παρακολούθησης, ελέγχων κ.λπ.,
  - το κόστος παρακολούθησης συναλλαγματικών κινδύνων,
  - ο χρόνος που χάνεται περιμένοντας σε ουρές στις τράπεζες για μετατροπές και εμβάσματα,
  - το κόστος από καθυστερήσεις στα εμβάσματα από την μία περιοχή της Ευρώπης στη άλλη,
  - το κόστος διατήρησης λογαριασμών σε πολλά νομίσματα.
6. Με το κοινό νόμισμα, διευκολύνεται η σύγκριση των τιμών. Οι πελάτες μπορούν πιο εύκολα να συγκρίνουν τις προσφορές και να επιλέγουν μεταξύ πολύ περισσότερων προμηθευτών. Ο ανταγωνισμός οξύνεται και συμβάλει ώστε οι προσφερόμενες τιμές να συγκλίνουν και να είναι πιο ανταγωνιστικές και πιο ομοιόμορφες. Είναι προφανές ότι συνεχίσουν να υπάρχουν διαφορές στις τιμές, δεδομένης της διαφοράς στη φορολόγηση, στο κόστος μεταφοράς, στα συστήματα διάθεσης και διανομής, στις προτιμήσεις των καταναλωτών, στις προδιαγραφές, στις αμοιβές εργασίας και στα εισοδήματα σε κάθε κράτος. Είναι όμως, πιο δύσκολο να διατηρηθούν, όταν δεν συντρέχει ουσιαστικός λόγος, δηλαδή είναι πιο δύσκολο για μια επιχείρηση να πουλά τα προϊόντα της σε πολύ διαφορετική τιμή σε κάθε κράτος και να μεγιστοποιεί τα κέρδη της με διαφοροποίηση της τιμολογιακής της πολιτικής.
7. Δημιουργείται ένας ομοιογενής οικονομικός χώρος, που λόγω των αυστηρών κριτηρίων ένταξης και λόγω του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης απολαμβάνει μεγάλης σταθερότητας, δηλαδή μέσο πληθωρισμό χαμηλότερο από 2%, δημοσιονομικά ελλείμματα της τάξης περίπου του 1% του ΑΕΠ για κάθε χώρα, πολύ ισχυρό νόμισμα, κ.λπ.
8. Επειδή το περιβάλλον χαρακτηρίζεται από χαμηλό πληθωρισμό και οικονομική σταθερότητα, τα επίπεδα των επιτοκίων και το κόστος του χρήματος είναι ελκυστικά και συμβάλλουν στην δυνατότητα συγκράτησης του κόστους παραγωγής.
9. Οι επενδύσεις από τρίτες χώρες, σε καταθέσεις, τίτλους και χρεόγραφα σε ευρώ, συμβάλλουν στο να διατηρούνται τα επιτόκια του ευρώ ακόμη πιο χαμηλά, και οπωσδήποτε χαμηλότερα από ότι ήταν χωρίς τέτοια ζήτηση, ενώ και η διατήρηση χαρτονομισμάτων σε ευρώ εκτός Ευρώπης χωρίς απόδοση τόκων, εξοικονομεί αντίστοιχο κέρδος για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
10. Το ευρώ είναι επίσης, το νόμισμα αναφοράς και στα γειτονικά προς το γεωγραφικό χώρο της ΟΝΕ κράτη, έστω και αν αυτά δεν συμμετέχουν στην ΟΝΕ.

11. Σταμάτησαν οι οικονομίες να ταλαιπωρούνται από τις επιπτώσεις των υποτιμήσεων, αλλά και από την απειλή νομισματικών κρίσεων (εκροή συναλλάγματος, αύξηση επιτοκίων). Ένα ενιαίο νόμισμα είναι σε θέση να αντεπεξέρχεται με μεγαλύτερη σιγουριά στις πιέσεις που ασκούνται εμφανώς στα επιμέρους εθνικά νομίσματα από τους κερδοσκόπους.

2.3.3. Τα μειονεκτήματα του κοινού νομίσματος

Τα κυριότερα μειονεκτήματα της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος από τα κράτη- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι τα παρακάτω :

1. Η ελαχιστοποίηση, σε σημείο εκμηδενισμού, της εθνικής ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής και ο περιορισμός της οικονομικής πολιτικής κάθε κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2. Η απαγόρευση των όποιων ελιγμών στην εφαρμογή δημοσιονομικής πολιτικής, λόγω των όρων του Συμφώνου Σταθερότητας
3. Η υιοθέτηση ενιαίας πολιτικής, χωρίς όμως να λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες εθνικές ιδιομορφίες
4. Η φορολογική πολιτική δεν είναι ενιαία στα κράτη – μέλη, εκτός σε ό,τι αφορά το ΦΠΑ
5. Υπάρχουν πιθανότητες να δημιουργηθούν προβλήματα στη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού

2.3.4. Οι επιπτώσεις της εισαγωγής του ευρώ στην οικονομία

Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος διευκολύνει πολύ τις συναλλαγές εντός της ζώνης του ευρώ, καθώς έχει εκλείψει πλέον το κόστος μετατροπής των εθνικών νομισματικών μονάδων και ο συναλλαγματικός κίνδυνος από μεταβολές των μεταξύ τους ισοτιμιών. Η αποφυγή των διακυμάνσεων της συναλλαγματικής ισοτιμίας και των συνακόλουθων, συχνά αυθαίρετων, μεταβολών της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των κρατών- μελών της ζώνης του ευρώ, διασφαλίζει την ολοκλήρωση αλλά και την περαιτέρω εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου.

Από την εισαγωγή του ευρώ και μάλιστα σε φυσική μορφή (τραπεζογραμμάτια και κέρματα) επωφελούνται ιδιαίτερα οι καταναλωτές, αφού η διαφάνεια των τιμών οδηγεί σε μεγαλύτερη συγκρισιμότητά τους και σε αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων σε επίπεδο ζώνης ευρώ. Οι ίδιες οι επιχειρήσεις πρέπει να γίνουν πιο αποτελεσματικές και καινοτόμες προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του νέου οικονομικού περιβάλλοντος. Από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος επωφελούνται ακόμα, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, των οποίων η εξαγωγική δραστηριότητα εντείνεται, καθώς το ευρώ μειώνει το κόστος άσκησης τιμολογιακής πολιτικής σε διαφορετικά νομίσματα.

Επίσης, το ευρώ δίνει ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των αγορών και δημιουργώντας ένα υγιές οικονομικό

περιβάλλον, με σταθερότητα τιμών και χαμηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και δημόσιο χρέος, που εξασφαλίζουν χαμηλότερα επιτόκια και αποτελεσματικότερη κατανομή των οικονομικών πόρων.

Ακόμα, το ενιαίο νόμισμα δίνει την δυνατότητα στη ζώνη του ευρώ να παίζει σημαντικό ρόλο στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον και να συνεισφέρει στην εδραίωση οικονομικής σταθερότητας παγκοσμίως. Αυτό καταδεικνύεται από τη μεγαλύτερη χρήση του ευρώ εκτός των συνόρων της ζώνης ευρώ (σε σύγκριση με τη χρήση του συνόλου των εθνικών νομισμάτων πριν την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος). Η διεθνής χρήση του ευρώ περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την έκδοση χρεογράφων σε ευρώ, τη διακράτηση από διάφορες χώρες των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων τους σε ευρώ, τη χρήση του ευρώ για παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος, καθώς και την υιοθέτηση του, σε διαφορετικούς βαθμούς, από 56 χώρες ως νομίσματος- άγκυρας για τη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής τους ισοτιμίας.

Τέλος, ένα ενιαίο νόμισμα είναι σε θέση να αντεπεξέρχεται με μεγαλύτερη σιγουριά στις πιέσεις που ασκούσαν στα επιμέρους νομίσματα οι κερδοσκόποι και όσοι ταξιδεύουν μέσα στην ζώνη του ευρώ δε χρειάζεται να προμηθεύονται συνάλλαγμα, χάνοντας με αυτόν τον τρόπο χρήματα σε κάθε συναλλαγή.

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ*

3.1. Εισαγωγή

Όπως αναφέραμε και στον πρόλογο, στόχος αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι να βρεθούν τα συμπεράσματα για την παραγωγική προσαρμογή της Ελλάδας μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος.

Ένας από τους τρόπους για να εξαχθούν τα συμπεράσματα αυτά, είναι να πραγματοποιηθεί μια έρευνα στα ισοζύγια πληρωμών της χώρας.

Συγκεκριμένα, η έρευνα θα γίνει για τις τρεις χρονιές πριν και τέσσερις χρονιές μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος και θα ασχοληθούμε με αυτή στα επόμενα κεφάλαια.

Για να βρεθούν όμως και να κατανοηθούν πιο εύκολα τα συμπεράσματα της έρευνας αυτής θα πρέπει πρώτα, στο κεφάλαιο αυτό, να αναφέρουμε πως επηρεάζει το ευρώ τις επιχειρήσεις και τον ανταγωνισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να ασχοληθούμε με όλα όσα περιμέναμε να συμβούν στην παραγωγική δραστηριότητα της χώρας μας, μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το παρόν Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Πέτρος.Γ.Δούκας, (Η εποχή του Ευρώ και η Ελλάδα), Β' έκδοση, Ι.Σιδέρης, Αθήνα 1999
2. <http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/26055.htm> (Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Σύνοψη της νομοθεσίας- Ανταγωνισμός: εισαγωγή)
3. www.seve.gr/synedrio3/axontakis.htm (Ευρώ και Εξαγωγές- Κ.Αρχοντάκης)
4. www.paraki.panteion.gr/teuchos2/euro.htm (Η δραχμή φεύγει, το ευρώ έρχεται- Κώστας Πλιάκος)
5. <http://new-dimension.gr/n-dim/content.ehp?article.37> (Νέα διάσταση-Η επίδραση του ευρώ στην Επιχειρησιακή Δραστηριότητα)
6. www.europa.eu.int/abc/doc/off/rg/el/2004/rg6.htm (Οικονομική και νομισματική πολιτική)
7. www.ilion.gr/Magazine/2001/September/Euro1.htm (Ευρώ: ένας άγνωστος στη ζωή μας)
8. www.plant-management.gr (Οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων- Ιάσωνας Στράτος)

3.2. Η επίδραση του Ευρώ στην επιχειρηματική δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷

Η επιχειρησιακή δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναπτύσσεται ανάμεσα σε πολλές χώρες και για το λόγο αυτό υπήρξε η ανάγκη εισαγωγής ενός κοινού νομίσματος, που τελικά ήταν το ευρώ, για την επίτευξη της νομισματικής σταθερότητας των χωρών αυτών και τη δημιουργία μιας κοινής βάσης οικονομικής σύγκρισης.

Με την εισαγωγή του ευρώ, αποφεύγονται οι αρνητικές συνέπειες που επιφέρουν οι νομισματικές αναταραχές στην οικονομία, μειώνονται τα επιτόκια και επέρχεται μείωση της ανεργίας. Με χαμηλότερα επιτόκια έχουμε περισσότερες επενδύσεις και μεγαλύτερη ανάπτυξη που είναι βασικοί όροι για τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Το ευρώ, σαν νόμισμα συμβάλλει στην αύξηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου και των διασυνοριακών συναλλαγών, μέσω της αύξησης της διαφάνειας και της μείωσης του κόστους συναλλαγών. Με τον ίδιο τρόπο λοιπόν, επηρεάζεται η υπηρεσία πραγματοποίησης διασυνοριακών συναλλαγών.

Επίσης, με την εισαγωγή του ευρώ επηρεάζεται η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν εμπορική δραστηριότητα εκτός της ευρωπαϊκής ένωσης.

Όσες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εδρεύουν σε κράτη-μέλη, που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, έχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Εξάλλου ο πιο ευδιάκριτος ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων της ευρωζώνης, επιφέρει, ως γνωστόν, τον συνεχή εκσυγχρονισμό των. Η γενική αποδοτικότητά τους στις διεθνείς αγορές βελτιώνεται διότι, το νόμισμα του ευρώ ενισχύει τον ανταγωνισμό στην ευρωπαϊκή ένωση.

Παράλληλα, θα επέλθει μείωση σ' ορισμένες λειτουργικές δαπάνες των εταιριών με αποτέλεσμα αυτές, να πραγματοποιούν το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού εμπορίου με τρίτες χώρες σε ευρώ, εν αντιθέσει με τα ισχύοντα δεδομένα για τα εθνικά τους νομίσματα. Ωστόσο, διαμέσου της μεγαλύτερης σταθερότητας του ευρώ έναντι των άλλων νομισμάτων, εξομαλύνεται η επιχειρηματική δραστηριότητα εκτός της ζώνης του ευρώ με συχνά χαμηλότερο κόστος.

Το ευρώ είναι λοιπόν, είναι το μέσο ανταλλαγής στην ενιαία αγορά των χωρών της ευρωζώνης και έχει τις εξής άμεσες συνέπειες: την επερχόμενη μείωση ανεργίας, την εξομάλυνση ρυθμού πληθωρισμού, την επίδραση στις διασυνοριακές συναλλαγές και την ύπαρξη του ανταγωνισμού, συνεπαγόμενου επιρροής στην επιχειρησιακή δραστηριότητα και αποδοτικότητα.

⁷ <http://new-dimension.gr/n-dim/content.ehp?article.37> (Νέα διάσταση-Η επίδραση του ευρώ στην Επιχειρησιακή Δραστηριότητα)

3.3. Όξυνση του ανταγωνισμού των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με την δυνατότητα πιο άμεσης σύγκρισης των τιμών των προϊόντων και τη μεγαλύτερη διαφάνεια, θα ενταθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Δύσκολα θα επιβιώσουν όσες από αυτές έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας και δεν θα έχουν κάτι το ιδιαίτερο να προσφέρουν στην πελατεία τους και κατ' επέκταση στους μετόχους και στους επενδυτές τους. Επιχειρήσεις με συγκριτικά μέτρια αποτελέσματα θα έχουν να αντιμετωπίσουν και την επιφυλακτικότητα των επενδυτών στο χρηματιστήριο και υψηλότερο κόστος κεφαλαίων.

Θα ενταθεί η πίεση για αγοραπωλησίες και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, αφού με την νομισματική ένωση δεν θα είναι εύκολο για κάποια επιχείρηση να απομονώσει μια γεωγραφική περιοχή και να δεσπόζει σε αυτήν. Οι καταναλωτές θα έχουν πρόσβαση σε όλο και περισσότερους προμηθευτές, ακόμη και από πολύ απόμακρες περιοχές. Έτσι ο ανταγωνισμός θα έχει όλο και πιο εύκολη πρόσβαση στους παραδοσιακούς πελάτες κάθε επιχείρησης.

Για να επιβιώσει και να αναπτυχθεί κάθε επιχείρηση θα είναι σχεδόν αναγκασμένη να μειώσει το κόστος παραγωγής και να αυξήσει τον τζίρο και το μερίδιο της αγοράς που κατέχει, είτε με δική της εσωτερική ανάπτυξη, είτε μέσω συγχωνεύσεων. Όσοι συγχωνευθούν πρώτοι, ίσως κατορθώσουν να επιτύχουν σημαντική βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, ενώ όσοι αδρανήσουν θα βρεθούν σε πιο ευάλωτη θέση. Γενικά διαφαίνεται ότι θα αυξηθεί ο ανταγωνισμός και στους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, των ασφαλειών, του τουρισμού και των ταξιδιών.

Θα ενταθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών για τη προσέλκυση κεφαλαίων και επενδύσεων αφού: α) θα εκλείψει ο συναλλαγματικός κίνδυνος και με το κοινό νόμισμα θα είναι πιο εύκολο για τους επενδυτές να συγκρίνουν τις επιδόσεις των κρατών στα μακροοικονομικά μεγέθη και στο κόστος παραγωγής β) θα είναι ακόμη πιο εύκολο να μεταφερθούν οι δραστηριότητες μιας επιχείρησης σε κράτη που θα θεωρηθούν ότι έχουν πιο φιλική και ευνοϊκή πολιτική σε θέματα φορολογίας, εργασιακών σχέσεων, υποδομών, ποιότητας διακυβέρνησης, ποιότητας και αποτελεσματικότητας των θεσμών και του εταιρικού δικαίου.

Οι επιχειρήσεις θα έχουν πρόσβαση και θα μπορούν να αντλούν κεφάλαια όχι μόνο από την τοπική αγορά, αλλά και από ολόκληρη την ενοποιημένη αγορά. Αυτή η πρόσβαση βέβαια ήταν και πριν το ευρώ εφικτή, αλλά με το ενιαίο νόμισμα θα είναι απλούστερη και φθηνότερη.

Το μέγεθος της αγοράς και η οικονομική σταθερότητα στο χώρο της ΟΝΕ θα ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να προβούν σε πιο μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και προγραμματισμό των δραστηριοτήτων τους.

3.4. Απόψεις επηρεασμού της Ελλάδας από την ΕΕ

Οι ελπίδες ότι το πρόγραμμα της Ένωσης θα θέσει όλη την Ευρώπη και κατά συνέπεια την Ελλάδα, σε ανοδικότερη και κατά πάσα πιθανότητα σταθερά ανοδικότερη αναπτυξιακή πορεία, είναι πάρα πολλές. Η άρση των φραγμών του εμπορίου θα δημιουργήσει μεγαλύτερο ανταγωνισμό, θα πιέσει τις τιμές και το κόστος προς τα κάτω, με αποτέλεσμα να ενισχυθεί η ζήτηση εκ μέρους των καταναλωτών και να ενθαρρυνθούν οι εταιρείες ώστε να πραγματοποιήσουν πιο αποδοτικές επενδύσεις για της αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας.

Υπάρχει όμως, και η άποψη ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως η Ελλάδα, μπορεί να ζημιωθούν σε μια ανταγωνιστικότερη αγορά και να χάσουν έδαφος έναντι των βιομηχανιών των πλουσιότερων κρατών μελών. Αλλά ακόμα και αν θεωρηθεί ότι η ενιαία αγορά θα επιφέρει κάποιο μεγαλύτερο βαθμό εξειδίκευσης, αυτό δεν σημαίνει ότι τα φτωχότερα κράτη μέλη θα αποκλειστούν από τον τομέα των νεοτέρων και πιο προωθημένων τεχνολογιών.

Όπως και αν συμβεί, είναι απαραίτητος ο εκσυγχρονισμός της Ελλάδας και η μη απόκλιση του ρυθμού πληθωρισμού της οικονομίας μας, έτσι ώστε να μπορέσει αυτή να ενσωματωθεί πιο εύκολα στη παγκόσμια οικονομία.

3.5. Ποιες θα είναι οι επιπτώσεις του ευρώ στις επιχειρήσεις

Πριν την υιοθέτηση του ευρώ από τα κράτη- μέλη, ήταν αρκετά δύσκολο να προκαθορίσει κανείς ποιες θα ήταν οι επιπτώσεις του στην βιομηχανική διάρθρωση των εθνικών οικονομιών και ιδιαίτερα της χώρας μας. Τα πιο σενάρια που επικρατούσαν ήταν δύο.

Το πρώτο σενάριο προέβλεπε μια συγκέντρωση της βιομηχανικής παραγωγής σε περιοχές που ήδη υπήρχε τέτοια υποδομή λόγω οικονομιών κλίμακας.

Το δεύτερο σενάριο, προέβλεπε ότι η ενιαία αγορά θα ωφελήσει τις Νότιες Χώρες της Ευρώπης και τούτο διότι θα υπάρξει αναδιανομή των συντελεστών του κεφαλαίου και της εργασίας από τις πλούσιες σε κεφάλαιο περιοχές στις λιγότερο πλούσιες, γεγονός που θα οφειλόταν στα μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης τόσο της οικονομίας όσο και των επιχειρήσεων αντίστοιχα των χωρών αυτών.

Επίσης, οι χώρες με χαμηλό κόστος παραγωγής θα είχαν οφέλη από το νέο περιβάλλον καθώς θα μπορούσαν να προσελκύσουν μεγάλες επενδύσεις που θα βασιζόνταν στο συνδυασμό χαμηλού εργατικού κόστους και παραγωγικότητας σε ένα σταθερό περιβάλλον.

Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις γενικά :

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θεωρούσαν την ΟΝΕ και το ΕΥΡΩ ως μια μεγάλη ευκαιρία για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν σε παγκόσμιο επίπεδο. Η δημιουργία μιας μεγάλης και ενιαίας αγοράς θα γινόταν πιο ανταγωνιστική στο διεθνές περιβάλλον με την μείωση του μέσου κόστους παραγωγής, τη μείωση του χρηματοοικονομικού κόστους, την πτώση του κόστους κάλυψης από τον συναλλαγματικό κίνδυνο, αλλά και τη μείωση του κόστους διοίκησης αφού θα απλοποιηθούν κατά πολύ οι διαδικασίες διοίκησης.

Το ενιαίο νόμισμα θα επέτρεπε σε όλες τις επιχειρήσεις να μιλούν την ίδια οικονομική γλώσσα, καθιερώνοντας μάλιστα για το σκοπό αυτό τα διεθνή λογιστικά πρότυπα. Για τις επιχειρήσεις που ήδη δραστηριοποιούνταν στις ευρωπαϊκές αγορές, το ευρώ θα επιτάχυνε τις τάσεις παγκοσμιοποίησης των αγορών. Για δε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην εγχώρια αγορά το ενιαίο νόμισμα θα έδινε την ευκαιρία να επεκτείνουν τις εργασίες τους και εντός της ΕΕ.

Το ευρώ θα επέτρεπε στις επιχειρήσεις να αποφύγουν το κόστος προστασίας έναντι συναλλαγματικών κινδύνων με συνέπεια να βελτιωνόταν η ανταγωνιστικότητά τους έναντι των άλλων. Μέσα σ' αυτήν τη νέα πραγματικότητα το ευρώ θα έδινε την ευκαιρία στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να εισέλθουν σε νέες αγορές.

Με την καθιέρωση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, θα αυξανόταν ο ανταγωνισμός, θα υπήρχε μεγαλύτερη διαφάνεια στις τιμές των προϊόντων, με αποτέλεσμα να υπήρχε πίεση στις τιμές, πράγμα που θα οδηγούσε τις επιχειρήσεις σε αλλαγή τιμολογιακής πολιτικής, καθώς και σε πολλές περιπτώσεις την προσαρμογή των προϊόντων σε νέες συσκευασίες τυποποίησης προκειμένου να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με ομοειδή-προϊόντα.

Ένα σημαντικό κομμάτι που θα επηρεαζόταν άμεσα και σε μεγάλο βαθμό ήταν οι προμήθειες των επιχειρήσεων σε πρώτες ύλες και βοηθητικές, καθώς με το ευρώ θα υπήρχε συγκρισιμότητα και διαφάνεια στις τιμές των πρώτων υλών.

Ελληνικές επιχειρήσεις :

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην ΟΝΕ αποτελούσε ένα σημαντικό ιστορικό βήμα για την πορεία της χώρας μας και είχε την δυνατότητα να εξασφαλίζει ευνοϊκότερες συνθήκες για ευημερία και πλήρη απασχόληση.

Για τις ελληνικές επιχειρήσεις η καθιέρωση του ΕΥΡΩ ήταν μια μεγάλη ευκαιρία και πρόκληση συγχρόνως να διευρύνουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες τους στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά, μέσα από ένα ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον αλλά ταυτόχρονα θα έπρεπε να αναδιοργανώνουν και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Στις ελληνικές εξαγωγικές και μη επιχειρήσεις το ευρώ περίμεναν να επιφέρει σημαντικά χρηματοοικονομικά οφέλη. Μέσα σε ένα σταθερό οικονομικό και νομισματικό περιβάλλον οι εταιρείες θα πραγματοποιούσαν ανεμπόδιστα τα επενδυτικά και εμπορικά πλάνα τους. Η σημαντική μείωση των επιτοκίων καθώς και η εύκολη πρόσβαση στη χρηματοδότηση χαμηλού κόστους με την ανάπτυξη μεγαλύτερων χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών θα βελτιώνε σημαντικά την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων και θα διευκόλυνε την πρόσβασή τους σε νέες αγορές.

Οι επιχειρήσεις θα έπρεπε να επανεξετάσουν τα νέα δεδομένα και να προετοιμαστούν κατάλληλα προκειμένου να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά της επιχείρησης, με την σωστή διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, την αναβάθμιση της εταιρικής διακυβέρνησης με την καθιέρωση νέου μοντέλου διοίκησης στις ελληνικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη νέων συνεργασιών, συμμαχιών με ομοειδής, ξεφεύγοντας από τα παραδοσιακά ελληνικά πρότυπα του παρελθόντος.

3.6. Οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων για επέκταση των δραστηριοτήτων τους στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων και οι δυνατότητές τους να επεκταθούν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα έπρεπε να καθορισθούν από ένα σύνολο εξωγενών και ενδογενών παραγόντων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη λειτουργία τους.

3.6.1. Εξωγενείς παράγοντες

Οι εξωγενείς παράγοντες αφορούσαν κατ' αρχήν το περιβάλλον, που θα επικρατούσε στις ευρωπαϊκές αγορές αλλά και στο εσωτερικό της χώρας. Το περιβάλλον αυτό θα διαμόρφωνε υπό την επίδραση της πορείας προς την ΟΝΕ και την εισαγωγή του Ευρώ και θα χαρακτηριζόταν από τα ακόλουθα:

Πρώτον, θα έπρεπε να αναμένεται μικρότερη μεταβλητότητα των επιτοκίων, ως αποτέλεσμα του μεγέθους της αγοράς αφενός, αλλά και της γενικότερης πολιτικής μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Δεύτερον, οι διασυννοριακές επενδύσεις και το εμπόριο αναμενόταν να αυξηθούν. Περίμεναν να υπάρξει μια μεγάλης εκτάσεως διαδικασία εξορθολογισμού και αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, από την οποία θα προέκυπταν ευέλικτα πολυεθνικά ευρωπαϊκά επιχειρηματικά σχήματα με δραστηριότητα σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τρίτον, ο συνδυασμός ενός νομίσματος και μιας ενοποιημένης αγοράς στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα σύμβале ώστε να διαμορφωθεί μεγαλύτερος εσωτερικός ανταγωνισμός, χαμηλότερες τιμές και διαφάνεια τιμολόγησης προς όφελος των καταναλωτών.

Στο εσωτερικό της χώρας η ένταξη στην ΟΝΕ θα διαμόρφωνε ένα επιχειρηματικό περιβάλλον, το οποίο θα ενσωμάτωνε τα ακόλουθα νέα δεδομένα:

- Χαμηλά επιτόκια.
- Εξάλειψη του δραχμικού συναλλαγματικού κινδύνου.
- Περαιτέρω άνοιγμα των αγορών και ενίσχυση του ανταγωνισμού.
- Δημοσιονομική πειθαρχία, όπως θα καθορίζεται από τα Σύμφωνα Σταθερότητας.

Οι συνθήκες αυτές ασφαλώς θα ενίσχυαν τις προσπάθειες των επιχειρήσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους και την επέκταση στις ευρωπαϊκές αγορές.

Αναμενόταν λοιπόν ότι η ελληνική επιχείρηση θα γινόταν περισσότερο ανταγωνιστική για να επιζήσει στο εσωτερικό της ευρωπαϊκής αγοράς, γεγονός που θα της επέτρεπε να κινηθεί περισσότερο αποτελεσματικά και στις εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης αγορές.

Υποστηριζόταν ότι στην αγορά αυτή ο κρίσιμος παράγων που θα καθόριζε την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων θα ήταν η κλίμακα, το μέγεθός τους δηλαδή. Αν έτσι είχαν τα πράγματα, το μικρό μέγεθος της ελληνικής επιχείρησης θα μπορούσε να αποδειχθεί μειονέκτημα. Αυτό ασφαλώς ισχύει σ' ένα περιβάλλον μαζικής παραγωγής, όπου οι δυνατότητες διαφοροποίησης είναι περιορισμένες. Σ' ένα τέτοιο περιβάλλον η επιτυχία συνδέεται με το ποσοστό της αγοράς που καλύπτει κάθε επιχείρηση και κυριαρχούν οι μεγάλες.

Η ευρωπαϊκή αγορά όμως, δεν είναι ένα περιβάλλον μαζικής παραγωγής. Αντίθετα, η διάρθρωσή της παρουσιάζει χαρακτηριστικά κατακερματισμού, με

κυριαρχία των μικρών επιχειρήσεων και την ύπαρξη λίγων μόνο μεγάλων επιχειρήσεων που μπορούν να επιδράσουν καθοριστικά στο σύνολο της αγοράς. Σχεδόν όλα τα προϊόντα που κυκλοφορούν στις ευρωπαϊκές αγορές χαρακτηρίζονται από διαφοροποιήσεις τόσο στα χαρακτηριστικά τους όσο και στους μηχανισμούς διανομής τους. Επιχειρούν δε τα προϊόντα αυτά να καλύψουν ένα μεγάλο φάσμα προτιμήσεων των καταναλωτών, γεγονός που αφήνει περιθώρια για πολλούς ανταγωνιστές.

Σ' αυτές τις συνθήκες το μικρό μέγεθος θα μπορούσε να αποδειχθεί πλεονέκτημα, καθώς αφήνει περιθώρια για μεγαλύτερη ευελιξία και ανάπτυξη, ταχύτερη απ' αυτή που μπορούν να επιτύχουν οι μεγάλες ευρωπαϊκές εταιρίες.

3.6.2. Ενδογενείς παράγοντες

Για να εκμεταλλευθούν ωστόσο οι ελληνικές εταιρίες τις δυνατότητες αυτές, δηλαδή τους θετικούς εξωγενείς παράγοντες που διαμορφώνονται, θα έπρεπε να αναπτυχθούν ανάλογα και οι ενδογενείς παράγοντες, οι παράγοντες δηλαδή εκείνοι που αφορούν τις ίδιες τις επιχειρήσεις και θα τους επιτρέψουν να εκμεταλλευθούν τις θετικές μακροοικονομικές συνθήκες που περιγράφονται.

Η πρόκληση συνεπώς που αντιμετώπιζαν οι ελληνικές επιχειρήσεις ήταν να προετοιμασθούν κατάλληλα για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο του αυξημένου ανταγωνισμού και να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες της νέας μεγάλης αγοράς. Το αποτέλεσμα δε των προσπαθειών τους θα εξαρτώταν από την ικανότητά τους να μεταθέσουν την προσοχή τους από το βραχυχρόνιο στο μακροχρόνιο, από τη μικρή εγχώρια αγορά, η οποία θα έχανε συνεχώς σημασία γι' αυτές, στη μεγάλη ενιαία αγορά που θα διαμορφώνονταν και στην οποία θα μπορούσαν να εισέλθουν. Οι επιχειρήσεις εκείνες -ανεξαρτήτως μεγέθους- οι οποίες θα εφαρμόζαν νέες τεχνολογίες, θα βελτίωναν την ποιότητα των προϊόντων τους, θα αναδιάρθρωναν τις παραγωγικές τους διαδικασίες και θα εκμεταλλευόντουσαν τις δυνατότητες που τους παρείχε η μεγάλη ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά.

Υπήρχαν ενδείξεις ότι ένας σημαντικός αριθμός ελληνικών επιχειρήσεων είχε ήδη εισέλθει σε μια τέτοια διαδικασία αναδιάρθρωσεων: οι ιδιωτικές επενδύσεις, και ιδιαίτερα οι επενδύσεις σε εξοπλισμό, αυξάνονταν σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Επιχειρήσεις σε όλους τους τομείς, ανεξαρτήτως μεγέθους, χρησιμοποιούσαν σημαντικά κεφάλαια για τον εκσυγχρονισμό τους που θα βελτίωνε τις ανταγωνιστικές τους δυνατότητες. Υπήρχουν στην ελληνική οικονομία, και ιδιαίτερα στη βιομηχανία, ισχυρές τάσεις βελτίωσης του κόστους και της ποιότητας, εισαγωγή νεωτερισμών στη διαδικασία παραγωγής, διεύρυνση του φάσματος των παραγομένων προϊόντων, διαφοροποίηση των πηγών χρηματοδότησης και αποτελεσματικής χρήσης των ανθρώπινων πόρων. Το ζήτημα ήταν η διαδικασία αυτή της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού και μπορούσε να επεκταθεί καλύπτοντας το μεγαλύτερο δυνατό μέρος των ελληνικών επιχειρήσεων. Κι αυτό θα μπορούσε να συμβεί αν οι προσπάθειες των επιχειρήσεων γινόταν να ενθαρρυνθούν με κατάλληλες πολιτικές που θα είχαν επιθετικούς αναπτυξιακούς στόχους.

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ [1998 / 1999 / 2000]*

4.1. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη 1998-1999-2000

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε δισεκ. ECU/ευρώ)**			Εκατοστιαίες μεταβολές	
	1998	1999	2000	99/98	
00/99					
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-3.286,5	-4.800,5	-8.371,6	46,1	74,4
(ως ποσοστό του ΑΕΠ)	(3,2)	(4,1)	(6,9)		
Εμπορικό ισοζύγιο	-14.823,4	-16.888,7	-21.927,5	13,9	29,8
(ως ποσοστό του ΑΕΠ)	(13,8)	(14,4)	(18,1)		
Εξαγωγές αγαθών	5.922,9	8.030,3	11.098,6		
Εισαγωγές αγαθών	20.746,3	24.919,0	33.026,1		
Εμπορικό ισοζύγιο Χωρίς καύσιμα	-13.659,4	-15.450,7	-18.940,8	13,1	22,6
Ισοζύγιο καυσίμων	-1.164,0	-1.438,0	-2.986,7	23,5	107,7
Ισοζύγιο υπηρεσιών	6.072,6	6.846,5	8.711,1	12,7	27,2
Εισπράξεις	9.968,3	15.575,5	20.977,0		
Πληρωμές	3.895,7	8.729,0	12.266,0		
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.381,8	-626,5	-955,3	-54,7	-52,5
Εισπράξεις	7.276,4	6.795,2	6.767,3		
Πληρωμές	430,3	927,0	967,2		
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	6.846,1	5.868,2	5.800,1	-14,3	-1,2
Εισπράξεις	7.276,4	6.795,2	6.767,3		
Πληρωμές	430,3	927,0	967,2		
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	3.394,6	4.748,1	8.906,3		
Τακτοποιητέα στοιχεία	-108,1	52,3	-534,7		
Υψος συναλλαγματικών Διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	15.576,2	18.836,9	14.520,0		

** ECU για τα έτος 1998 και ευρώ για τα έτη 1999 και 2000

Πηγή : Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

Το παρόν Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 1998
2. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 1999
3. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2000
4. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2001
5. www.bankofgreece.gr (Πίνακες ισοζυγίων πληρωμών)

4.2. Εισαγωγικά στοιχεία

[1998-1999]

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε από 3.286,5 εκατ. ευρώ το 1998, σε 4.800,5 εκατ. ευρώ το 1999. Η επιβάρυνση του ισοζυγίου προέρχεται κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος, αλλά και από τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων. Αντίθετα, το μεν πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά, το δε έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων περιορίστηκε περίπου κατά το ήμισυ.

Η εξέλιξη των μεγεθών του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει επηρεαστεί, πρώτον, από τον υψηλό ρυθμό άνοδου του ΑΕΠ, ο οποίος ήταν ταχύτερος σε σύγκριση με αυτόν των κύριων εμπορικών εταίρων της Ελλάδος και δεύτερον, από την άνοδο των τιμών του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές. Σημαντική, επίσης, ήταν η επιβάρυνση του εμπορικού ισοζυγίου λόγω της αθρόας εισαγωγής επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης, μετά την κατάργηση του ειδικού φόρου κατανάλωσης και τη μερική υποκατάστασή του από το τέλος ταξινόμησης, το οποίο, εν συνεχεία μειώθηκε το Σεπτέμβριο του 1999. Ακόμα, η αύξηση των εισαγωγικών εισπράξεων υπήρξε σημαντική.

Σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες και τα εισοδήματα, οι κύριοι παράγοντες που διαμόρφωσαν τις θετικές εξελίξεις στους τομείς αυτούς, ήταν η άνοδος του πραγματικού εισοδήματος στις χώρες της ΕΕ, η συγκρατημένη αύξηση των εγχώριων τουριστικών τιμών, η ομαλοποίηση των εξελίξεων στις διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές, καθώς και η αύξηση των εισοδημάτων (τόκοι, μερίσματα, κέρδη) από τοποθετήσεις κατοίκων στο εξωτερικό. Η μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων, εξάλλου, προκύπτει ως αποτέλεσμα τόσο του διπλασιασμού των μεταβιβαστικών πληρωμών όσο και της μείωσης των εισπράξεων από μεταναστευτικά και λοιπά εμβάσματα.

Όσον αφορά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, σημαντικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την εξέλιξή τους ήταν η μείωση των δανειακών αναγκών του δημοσίου το 1999, καθώς και η αύξηση των ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό, και ειδικότερα στις βαλκανικές χώρες, όπου τα τελευταία χρόνια ενισχύεται η ελληνική επιχειρηματική παρουσία.

Το ύψος των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας ανήλθε σε 18,9 δισεκ. δολ. Στο τέλος του έτους, έναντι 18,2 δισεκ. δολ. στο τέλος του 1998.

[1999-2000]

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε από 4.800,5 εκατ. ευρώ το 1999, σε 8.371,6 εκατ. ευρώ το 2000. Η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προέρχεται κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος- ιδιαίτερα των καυσίμων- ενώ συνέβαλαν τόσο στη μείωση των μεταβιβάσεων από την ΕΕ, λόγω χρονικής υστέρησης, όσο και η άνοδος του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων. Αντίθετα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά.

Η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, από 4,1% το 1999 σε 6,9% το 2000, οφείλεται σχεδόν κατά το ήμισυ στις καθарές εισαγωγές καυσίμων, ενώ το υπόλοιπο μέρος της αύξησης συνδέεται κυρίως με το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται με ρυθμούς ταχύτερους από εκείνους των

εμπορικών εταιρών της χώρας και επομένως είναι αναμενόμενο να υπάρχουν αυξημένες εισαγωγές και υψηλά ελλείμματα του εμπορικού ισοζυγίου.

Όσον αφορά το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών, κατά τη διάρκεια του 2000 καταγράφηκε καθαρή εισροή 9.107,5 εκατ. ευρώ στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ενώ στη κατηγορία των επενδύσεων σημειώθηκαν εκροές.

Η διεθνής επενδυτική θέση, για την οποία δίνονται για πρώτη φορά στοιχεία του τέλους των ετών 1999 και 2000, παρέχει μία συνολική εικόνα των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων της χώρας έναντι του εξωτερικού. Για μία χώρα που επενδύει και αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς, είναι αναμενόμενο να αυξάνεται ετησίως η αρνητική διεθνής επενδυτική θέση ως ποσοστό του ΑΕΠ.

4.3. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

4.3.1. Εμπορικό Ισοζύγιο

4.3.1.1. Γενικά

[1998-1999] Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αντιστοιχεί στο 14,4% του ετήσιου ΑΕΠ, έναντι του 13,8% στο προηγούμενο έτος. Σε απόλυτα μεγέθη η άνοδος του ελλείμματος κατά 2.065,3 εκατ. ευρώ αντανakλά την άνοδο τόσο του ελλείμματος εκτός καυσίμων όσο και της δαπάνης για καθαρές εισαγωγές καυσίμων. Η άνοδος του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων οφείλεται στην αύξηση της δαπάνης για εισαγωγές, η οποία υπεραντιστάθμισε την άνοδο των εξαγωγικών εισπράξεων, παρά το ότι η τελευταία ήταν σημαντική.

Από τα τριμηνιαία στοιχεία πληρωμών προκύπτει ότι το εμπορικό έλλειμμα στο πρώτο τρίμηνο του 1999 ήταν μειωμένο σε σχέση με το αντίστοιχο του 1998, κυρίως λόγω του περιορισμού των καθαρών εισαγωγών καυσίμων, αλλά και της μείωσης του ελλείμματος εκτός καυσίμων. Στο δεύτερο και τρίτο τρίμηνο του 1999 το έλλειμμα αυξήθηκε έναντι του 1998. Η επίδραση της ανόδου των τιμών του αργού πετρελαίου στη διεθνή αγορά γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στο τέταρτο τρίμηνο, με αποτέλεσμα το έλλειμμα του ισοζυγίου των καυσίμων να υπερδιπλασιαστεί σε σύγκριση με αυτό του τελευταίου τριμήνου του 1998.

[1999-2000] Υψηλό ποσοστό (43,4%) της αύξησης του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών και σημαντικό μέρος (30,7%) του εμπορικού ελλείμματος οφείλεται στις αυξημένες καθαρές εισαγωγές (δηλαδή εισαγωγές μείον εξαγωγές) καυσίμων. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται κυρίως με την κατακόρυφη άνοδο των τιμών του αργού πετρελαίου στις διεθνείς αγορές και με την ανατίμηση του δολαρίου σε σχέση με το ευρώ και τη δραχμή, αλλά και με σημαντική αύξηση του όγκου των εισαγωγών.

Εξάλλου, οι εξαγωγές και οι εισαγωγές εκτός καυσίμων αυξήθηκαν με υψηλούς ρυθμούς, με αποτέλεσμα το εμπορικό έλλειμμα εκτός καυσίμων να αυξηθεί κατά 3.490 εκατ. ευρώ.

4.3.1.2. Εξαγωγές

[1998-1999] Οι εισπράξεις από εξαγωγές εκτός υγρών καυσίμων παρουσίασαν σημαντική άνοδο κατά το 1999. Επίσης, ο όγκος των εξαγωγών παρουσίασε άνοδο σημαντικά μεγαλύτερη από εκείνη του 1998 και σχεδόν αμετάβλητος παρέμεινε ο δείκτης ανταγωνιστικότητας των τιμών. Οι περισσότερες ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις δεν έχουν, λόγω του μεγέθους τους, δυνατότητα επηρεασμού των τιμών στις διεθνείς αγορές.

Ο παραδοσιακός προορισμός όπου κατευθύνεται το 51% των ελληνικών εξαγωγών παραμένουν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν και αντιμετωπίζουν σημαντικό ανταγωνισμό από προϊόντα που προέρχονται από χώρες χαμηλού κόστους.

Η άνοδος των ελληνικών εξαγωγών σημειώνεται παράλληλα με τη συνεχιζόμενη μεταβολή της σύνθεσής τους, η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους στις διεθνείς αγορές και συμβάλλει στην άνοδο των εισπράξεων.

Όσον αφορά τη συμμετοχή των διαφόρων κατηγοριών προϊόντων, σημαντικά ποσοστά παρουσιάζουν οι κατηγορίες των χημικών, των μηχανημάτων και μεταφορικών μέσων, καθώς και των ηλεκτρικών μηχανών, που περιλαμβάνουν προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Ωστόσο, παραδοσιακοί κλάδοι όπως της κλωστοϋφαντουργίας, συνεχίζουν να κατέχουν μία από τις υψηλότερες θέσεις από πλευράς εξαγωγικής επίδοσης.

[1999-2000] Οι εξαγωγές των αγαθών, εκτός καυσίμων, αυξήθηκαν από 8.030,3 εκατ.δολ. το 1999 σε 11,098,6 εκατ.δολ. το 2000. Η αύξηση αυτή των εξαγωγών συνδέεται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τιμών το 2000, η οποία υπερκάλυψε τις μικρές απώλειες του 1999 και συνέχισε την τάση που είχε διαμορφωθεί το 1998.

Σχετίζεται επίσης, με τις εξελίξεις στις «νέες αγορές». Η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς τις βαλκανικές χώρες, τις χώρες της Μέσης Ανατολής, της Μεσογείου και της Κεντρικής Ευρώπης, ήταν ταχύτερη από ό,τι προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε αντίθεση με την προηγούμενη χρονιά.

4.3.1.3.Εισαγωγές

[1998-1999] Η δαπάνη για εισαγωγές, εκτός υγρών καυσίμων, αυξήθηκε σε σχέση με το 1998 και όγκος των εισαγωγών υπερδιπλασιάστηκε.

Η δαπάνη για εισαγωγές επιβαρύνεται από τον ταχύτερο ρυθμό ανόδου τόσο των επενδύσεων σε εξοπλισμό, όσο και της ιδιωτικής κατανάλωσης. Επίσης, επιβαρύνεται από τη σημαντική αύξηση των εισαγωγικών επιβατικά αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως, μετά τις μειώσεις του φόρου κατανάλωσης το Νοέμβριο του 1998 και το Σεπτέμβριο του 1999.

Υψηλά ποσοστά συμμετοχής στο σύνολο της δαπάνης για εισαγωγές παρουσιάζουν οι κατηγορίες μηχανημάτων και μεταφορικών μέσων ηλεκτρικών συσκευών και μηχανών, καθώς και εισαγωγές φαρμάκων.

[1999-2000] Η δαπάνη για εισαγωγές, εκτός υγρών καυσίμων, αυξήθηκε κατά 8.107,1 εκατ. ευρώ το έτος 2000. Στην μεγάλη αυτή αύξηση συνέβαλαν πρωτίστως ορισμένες κατηγορίες προϊόντων.

Η ταχεία άνοδος της βιομηχανικής παραγωγής και της επενδυτικής δραστηριότητας είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των εισαγωγών τόσο των πρώτων υλών και των ημικατεργασμένων προϊόντων, όσο και των κεφαλαιακών αγαθών.

Ακόμα, η επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του διαθέσιμου εισοδήματος, σε συνδυασμό με την αυξημένη ρευστότητα, επέφερε μεγάλη αύξηση των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών, κυρίως επιβατικών αυτοκινήτων.

4.3.1.4. Ισοζύγιο Καυσίμων

Η εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου τις χρονιές 1998, 1999 και 2000 έχει επηρεαστεί σημαντικά από την πορεία της τιμής του αργού πετρελαίου στη διεθνή αγορά και τις επιδράσεις της στο ισοζύγιο καυσίμων.

[1998-1999] Οι προσπάθειες των πετρελαιοπαραγωγών χωρών να αυξήσουν την τιμή του πετρελαίου περιορίζοντας την προσφορά είχαν αρχίσει από το 1998 και συνεχίστηκαν το 1999. Με αποτέλεσμα, ο περιορισμός του ελλείμματος, που είχε αρχίσει το 1998 να συνεχιστεί και το επόμενο έτος. Στο τελευταίο όμως τρίμηνο του 1999 η τάση αυτή αντεστράφη και έτσι το έλλειμμα του ισοζυγίου καυσίμων παρουσιάζει άνοδο για ολόκληρο το έτος.

[1999-2000] Το έλλειμμα του ισοζυγίου των καυσίμων αυξήθηκε κατά 1.548,7 εκατ. ευρώ το 2000 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην κατακόρυφη άνοδο των τιμών του αργού πετρελαίου μέσα στο χρόνο αυτό.

4.3.2. Ισοζύγιο Υπηρεσιών

[1998-1999] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σε 6.846,6 εκατ. ευρώ το 1999 σε σχέση με το ποσό των 6.072,6 εκατ. ευρώ του 1998.

Οι συναλλαγές που αφορούν το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα και τις μεταφορές, συνέβαλαν στη μεγάλη άνοδο των εισπράξεων από υπηρεσίες. Σημαντική όμως, είναι και η αύξηση της ταξιδιωτικής δαπάνης, ως

αποτέλεσμα της ανόδου του εγχώριου διαθέσιμου εισοδήματος και της αυξημένης δαπάνης για σπουδές στο εξωτερικό. Ακόμα, οι ναύλοι παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα παρουσιάζοντας ελαφριά μόνο άνοδο στο τέλος της περιόδου.

[1999-2000] Το 2000 το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών διαμορφώθηκε σε 8.711,1 εκατ.ευρώ, δηλαδή αυξήθηκε κατά 1.864,6 εκατ. ευρώ.

Η βελτίωση του πλεονάσματος των υπηρεσιών οφείλεται στην αύξηση των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές και μεταφορικές υπηρεσίες. Η μεγάλη αύξηση των εισπράξεων συνδέεται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών τουριστικών υπηρεσιών. Για το λόγο αυτό, η προσπάθεια για βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών πρέπει να είναι συνεχής και να καλύπτει την παροχή τόσο παραδοσιακών όσο και σύγχρονων υπηρεσιών.

Όσον αφορά την εξέλιξη των εισπράξεων και των πληρωμών για μεταφορικές υπηρεσίες, τα στοιχεία εμφανίζουν πολύ υψηλά ποσοστά ανόδου. Η αύξηση των εισπράξεων συνδέεται με τη σημαντική ανάκαμψη των ναύλων και η αύξηση των πληρωμών συνδέεται κυρίως με την καλύτερη καταγραφή όλων των δαπανών των ναυτιλιακών επιχειρήσεων.

4.3.3. Ισοζύγιο Εισοδημάτων

[1998-1999] Το ισοζύγιο εισοδημάτων παρουσίασε σημαντική βελτίωση και το έλλειμμά του μειώθηκε σε 626,5 εκατ. ευρώ το 1999 από 1.381,8 εκατ. ευρώ που ήταν το 1998.

Η μείωση αυτή οφειλόταν στην αξιόλογη αύξηση των εισροών από αμοιβές, μισθούς και στις αυξημένες εισπράξεις από τόκους, μερίσματα και κέρδη που προήλθαν από τοποθετήσεις κατοίκων στο εξωτερικό. Παράλληλα όμως, παρά τη σταθεροποίηση του εξωτερικού χρέους, οι πληρωμές για τόκους, μερίσματα και κέρδη αυξήθηκαν, κυρίως λόγω της ανόδου των πληρωμών των ιδιωτών για τόκους.

[1999-2000] Το ισοζύγιο εισοδημάτων το 2000 παρουσίασε έλλειμμα 955,3 εκατ. ευρώ, έναντι των 626,5 εκατ. ευρώ του 1999.

Το έλλειμμα αυτό προέρχεται από την άνοδο των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη. Τη μεγαλύτερη άνοδο παρουσίασαν οι πληρωμές τόκων. Σημαντική όμως, ήταν και η αύξηση για μερίσματα και κέρδη, δεδομένου ότι αυξήθηκαν οι τοποθετήσεις εκ μέρους των κατοίκων, με τη μορφή είτε άμεσων επενδύσεων, είτε επενδύσεων σε μετοχές. Ταυτόχρονα αυξήθηκαν και οι αντίστοιχες εισπράξεις, λόγω των υψηλότερων τοποθετήσεων ελληνικών κεφαλαίων στο εξωτερικό.

4.3.4. Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων

[1998-1999] Στο ισοζύγιο μεταβιβάσεων το πλεόνασμα περιορίστηκε σε 5.868,2 εκατ. ευρώ το 1999 από 6.846,1 εκατ. ευρώ το 1998.

Το πλεόνασμα περιορίστηκε λόγω της μικρής μείωσης των εισπράξεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και μέχρι τα τέλη του Σεπτεμβρίου οι εισροές παρουσίαζαν αύξηση έναντι της αντίστοιχης περιόδου του προηγούμενου έτους. Επίσης, λόγω του περιορισμού της εισροής των μεταναστευτικών και λοιπών εμβασμάτων.

[1999-2000] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων περιορίστηκε σε 5.800,1 εκατ.ευρώ το 2000, από 5.868,2 εκατ. ευρώ το 1999.

Οι εξελίξεις στο ισοζύγιο αυτό καθορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη χρονική υστέρηση που παρατηρήθηκε στις εισπράξεις των μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, τα μεταναστευτικά εμβάσματα αυξήθηκαν, λόγω της ανατίμησης του δολαρίου, δεδομένου ότι ο αριθμός των Ελλήνων μεταναστών τα τελευταία χρόνια όχι μόνο δεν αυξάνεται, αλλά μειώνεται.

4.4. Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών αποτελείται από τέσσερις βασικές κατηγορίες : άμεσες επενδύσεις, επενδύσεις χαρτοφυλακίου, λοιπές επενδύσεις και μεταβολές στα συναλλαγματικά διαθέσιμα.

[1998-1999] Στο ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών το πλεόνασμα αυξήθηκε σε 4.748,1 εκατ. ευρώ το 1999 από 3.394,6 εκατ.ευρώ το 1998.

Το πλεόνασμα των άμεσων επενδύσεων και των επενδύσεων χαρτοφυλακίου μειώθηκε το 1999 σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Επίσης, μειώθηκε το έλλειμμα των λοιπών επενδύσεων και η μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων.

[1999-2000] Στο ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών το πλεόνασμα αυξήθηκε σε 8.906,3 εκατ. ευρώ το 2000 από 4.748,1 εκατ.ευρώ το 1999.

Το σύνολο των καθαρών επενδύσεων, δηλαδή εισροές μείον εκροές, στις οποίες περιλαμβάνονται οι άμεσες επενδύσεις, οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου και οι λοιπές επενδύσεις, ανήλθε σε 3.135 εκατ.ευρώ, έναντι 5.197 εκατ. ευρώ.

Πίνακας Ισοζυγίου Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

	Σε εκατ. ευρώ		
	1998	1999	2000
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	3.394,6	4.748,1	8.906,3
1. Άμεσες επενδύσεις	309,2	9,2	-1.116,2
2. Επενδύσεις χαρτοφυλακίου	10.700,0	5.706,0	9.107,6
3. Λοιπές επενδύσεις	-3.219,7	-518,2	-4.856,8
4. Μεταβολή συναλλαγματικών Διαθεσίμων	-4.394,9	-448,9	5.771,7
Τακτοποιητέα στοιχεία	-108,1	52,3	-534,8

Πηγή : Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

4.5. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα

[1998-1999] Σύμφωνα με τις παραπάνω εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στην κίνηση κεφαλαίων, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας αυξήθηκαν σε 18.836,9 στο τέλος του 1999, σε σχέση με 15.576,2 που ήταν στο τέλος του 1998 και διαμορφώθηκαν σε 18,9 δισεκ. δολ. έναντι 18,2 δισεκ.δολ.

[1999-2000] Στη συνέχεια, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, μειώθηκαν κατά 5.413 εκατ. δολ. στη διάρκεια του 2000 και διαμορφώθηκαν σε 13,5 δισεκ. δολ στο τέλος του Δεκεμβρίου 2000.

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ [2001 / 2002 / 2003 / 2004]*

5.1. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη 2001-2002-2003-2004

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε εκατ. ευρώ)			
	2001	2002	2003	2004
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-8.169,3	-8.571,3	-8.646,3	-6.411,0
Εμπορικό ισοζύγιο	-21.610,9	-22.708,7	-22.643,5	-25.435,7
Ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.614,3	-19.203,7	-18.607,7	-20.960,8
Ισοζύγιο καυσίμων	-2.996,6	-3.505,0	-4.035,8	-4.475,0
Εξαγωγές αγαθών	11.545,4	10.433,6	11.113,6	12.653,3
Εισαγωγές αγαθών	33.156,3	33.142,3	33.757,1	38.089,0
Ισοζύγιο υπηρεσιών	9.150,0	10.755,4	11.506,4	15.467,0
Εισπράξεις	22.075,9	21.131,4	21.430,3	26.742,5
Πληρωμές	12.925,8	10.376,1	9.923,9	11.275,5
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.981,3	-2.073,4	-2.597,4	-2.457,5
Εισπράξεις	2.100,3	1.626,5	1.569,1	1.686,5
Πληρωμές	4.081,6	3.699,9	4.166,5	4.144,0
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	6.272,9	5.455,4	5.088,1	6.015,1
Εισπράξεις	8.945,9	7.801,4	7.817,4	8.974,3
Πληρωμές	2.673,0	2.346,0	2.729,3	2.959,2
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	6.934,8	10.310,4	9.663,7	7.834,0
Τακτοποιητέα στοιχεία	1.234,5	-1.739,0	-1.017,4	-1.423,0
Ύψος συναλλαγματικών Διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	7.031,0	9.014,0	4.605,0	1.994,0

Πηγή : Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζα της Ελλάδος

Το παρόν Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2000
2. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2001
3. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2002
4. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2003
5. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2004
6. Summary of the Annual Report 2004 Bank of Greece
7. www.bankofgreece.gr (Πίνακες ισοζυγίων πληρωμών)

5.2. Η σημασία του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος

Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος έχει αποδυναμώσει σε σημαντικό βαθμό τη σημασία του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως περιοριστικού παράγοντα κατά την άσκηση οικονομικής πολιτικής.

Ωστόσο, η εξέλιξη του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών παρέχει χρήσιμη πληροφόρηση για την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά.

Τυχόν διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου υποδηλώνει γενικά ότι οι επενδύσεις αυξάνονται ταχύτερα από τις αποταμιεύσεις. Το κρίσιμο ζήτημα είναι εάν οι αυξημένες επενδύσεις θα οδηγήσουν σε άνοδο του προϊόντος και θα καταστήσουν δυνατή την εξόφληση των αναλαμβανόμενων υποχρεώσεων ή εάν, αντίθετα, τυχόν διεύρυνση των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών και αύξηση του εξωτερικού δανεισμού θα οδηγήσει τελικά σε προσαρμογή της οικονομίας με αρνητικές συνέπειες για το βιοτικό επίπεδο.

5.3. Εισαγωγικά στοιχεία

[2000-2001] Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε το 2001 σε 8.169,3 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2000 που ήταν 8.371,6 εκατ. ευρώ.

Ο περιορισμός του ελλείμματος προέκυψε ως συνισταμένη της μείωσης του εμπορικού ελλείμματος και της αύξησης των πλεονασμάτων των ισοζυγίων μεταβιβάσεων και υπηρεσιών. Αντίθετα, το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων διπλασιάστηκε.

Οι εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, επηρεάστηκαν από τη μεγάλη μείωση της τιμής του αργού πετρελαίου, αλλά και από την ύφεση στη διεθνή αγορά, στην οποία η ανταγωνιστικότητα τιμών των ελληνικών εξαγωγών εμφάνισε οριακή βελτίωση.

Επίσης, σημαντική ήταν η επίδραση στις μεταφορικές υπηρεσίες από την αύξηση της προσφοράς πλοίων και την πτώση των ναύλων διεθνώς, ενώ οι εισροές από την ΕΕ εξακολούθησαν να χρηματοδοτούν σημαντικό τμήμα του εμπορικού ελλείμματος.

[2001-2002] Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 402 εκατ. ευρώ και ανήλθε σε 8.571,3 εκατ. ευρώ το 2002.

Η άνοδος αυτή του ελλείμματος αντανακλά κυρίως τον περιορισμό του πλεονάσματος του ισοζυγίου των μεταβιβάσεων και τη διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Τη μικρή αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων και τη σημαντική άνοδο του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών. Από την άλλη πλευρά, η συνολική καθαρή εισροή

κεφαλαίων το 2002 υπερέβη το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το μεγάλο μέγεθος του ελλείμματος τα τελευταία χρόνια, το οποίο αντανακλά το γεγονός ότι η εγχώρια αποταμίευση δεν επαρκεί για τη χρηματοδότηση των συνολικών εγχώριων επενδύσεων, οφείλεται κυρίως: (α) στον υψηλότερο ρυθμό ανόδου της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τους περισσότερους εμπορικούς εταίρους, (β) στην απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω της θετικής διαφοράς πληθωρισμού και ρυθμού ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος μεταξύ της Ελλάδας και των κυριότερων ανταγωνιστριών χωρών και (γ) σε διαρθρωτικές αδυναμίες που περιορίζουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό της ελληνικής παραγωγής.

Επίσης, η σημαντικά αυξημένη καθαρή εισροή που καταγράφεται στην κίνηση των συνολικών χρηματοοικονομικών επενδύσεων, ιδιαίτερα η σημαντική εισροή κεφαλαίων για αγορά ελληνικών ομολόγων από μη κατοίκους, υποδηλώνει την εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών στη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας.

[2002-2003] Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε το 2003 σε 8.646,3 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2002 που ήταν 8.571,3 εκατ. ευρώ.

Τη χρονιά αυτή υπήρξε θεαματική άνοδο των εισπράξεων από ναυτιλιακές υπηρεσίες και την αποτελεσματικότερη προσπάθεια για την προώθηση των ελληνικών εξαγωγών αγαθών στις χώρες της ζώνης του ευρώ. Η ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές επιδεινώθηκε λόγω της προς τα άνω απόκλισης των ρυθμών πληθωρισμού και ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα, από τους αντίστοιχους ρυθμούς στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο.

Επίσης, το 2003 μειώθηκε το εμπορικό έλλειμμα, αυξήθηκε το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών και οι ναύλοι σημείωσαν κατακόρυφη άνοδο.

Ακόμα, το ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών επιβαρύνθηκε τόσο από την αύξηση των πληρωμών τόκων επί ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, όσο και η μείωση των καθαρών μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η καθαρή εισροή, όμως, στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές χρηματοδότησε σε μεγάλο βαθμό το έλλειμμα του ισοζυγίου αυτού και τα συναλλαγματικά διαθέσιμα εμφάνισαν σημαντική μείωση.

[2003-2004] Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά 2235,3 εκατ. ευρώ και ανήλθε σε 6.411,0 εκατ. ευρώ το 2004.

Ο περιορισμός του ελλείμματος είναι αποτέλεσμα της θεαματικής ανόδου του πλεονάσματος των ισοζυγίων των υπηρεσιών και των μεταβιβάσεων. Οι ευνοϊκές αυτές εξελίξεις, σε συνδυασμό με τη μικρή μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εισοδημάτων, υπερκάλυψαν τη σημαντική διερεύνηση του εμπορικού ελλείμματος.

Όσον αφορά το εμπορικό ισοζύγιο, το 2004 η σημαντική αύξηση των πληρωμών για εισαγωγές αγαθών υπεραντιστάθμισε την άνοδο των εισπράξεων από εξαγωγές, οδηγώντας σε διεύρυνση των ελλειμμάτων τόσο του ισοζυγίου των καυσίμων όσο και του ισοζυγίου των λοιπών αγαθών.

Η άνοδος των ναύλων στις θαλάσσιες μεταφορές και η αύξηση του όγκου του παγκόσμιου θαλάσσιου εμπορίου ήταν η αιτία της μεγάλης αύξησης

του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών και τέλος, η αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων οφείλεται στην άνοδο των καθαρών μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς τη γενική κυβέρνηση.

5.4. Πίνακας Ισοζυγίου Πληρωμών για τα έτη της μετατροπής της δραχμής από το ευρώ [2000-2001]

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος (σε εκατ. ευρώ)	
	2000	2001
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-8.372,4	-8.169,3
Εμπορικό ισοζύγιο	-211.927,5	
Ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.940,8	-18.614,3
Ισοζύγιο καυσίμων	-2.986,7	-2.996,6
Εξαγωγές αγαθών	11.098,6	11.545,4
Εισαγωγές αγαθών	33.026,1	33.156,3
Ισοζύγιο υπηρεσιών	8.711,0	9.150,0
Εισπράξεις	20.977,0	22.075,9
Πληρωμές	12.266,0	12.925,8
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-955,3	-1.981,3
Εισπράξεις	3.039,1	2.100,3
Πληρωμές	3.994,3	4.081,6
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	5.799,3	6.272,9
Εισπράξει	8.127,0	8.945,9
Πληρωμές	2.327,7	2.673,0
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	8.906,3	6.934,8
Τακτοποιητέα στοιχεία	-533,9	1.234,5
Ύψος συναλλαγματικών Διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	13.208,0	7.031,0

Πηγή : Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζα της Ελλάδος

5.5. Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

5.5.1. Εμπορικό Ισοζύγιο

5.5.1.1. Γενικά

[2000-2001] Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου το έτος 2001 περιορίστηκε σε 21.610,9 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με εκείνο του 2000 που ήταν 21.927,5 εκατ. ευρώ.

Το γεγονός αυτό οφείλεται στη μείωση των ελλειμμάτων που παρουσίασαν τόσο το ισοζύγιο καυσίμων, όσο και αυτό των υπολοίπων αγαθών.

Ο περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων σε 18.614,3 εκατ.ευρώ, σε σχέση με 18.940,8 εκατ.ευρώ τον προηγούμενο χρόνο, οφείλεται στην ταχεία αύξηση των εισπράξεων από εξαγωγές, η οποία υπερέκλυσε την άνοδο της δαπάνης για εισαγωγές.

[2001-2002] Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξήθηκε σε 22.708,7 εκατ.ευρώ, σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο που ήταν 21.610,9 εκατ. ευρώ.

Η διεύρυνση αυτή οφείλεται τόσο στην αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εκτός καυσίμων αγαθών, όσο και στην άνοδο των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων.

Η αύξηση του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων οφείλεται στη σημαντική μείωση των εισπράξεων από εξαγωγές, αφού οι πληρωμές για εισπράξεις παρέμειναν στάσιμες.

[2002-2003] Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου περιορίστηκε το 2003 σε 22.643,5 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2002 που ήταν 22.708,7 εκατ.ευρώ.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη σημαντική βελτίωση του ελλείμματος του ισοζυγίου των εκτός καυσίμων αγαθών, η οποία όμως αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση της δαπάνης για καθαρές εισαγωγές καυσίμων.

Η βελτίωση του εμπορικού ελλείμματος εκτός καυσίμων οφείλεται στη σημαντική άνοδο των εισπράξεων από εξαγωγές σε συνδυασμό με τη σχετική στασιμότητα των αντίστοιχων πληρωμών για εισαγωγές.

[2003-2004] Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξήθηκε σε 25.435,7 εκατ.ευρώ, σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο που ήταν 22.643,5 εκατ. ευρώ.

Το γεγονός αυτό συνέβη διότι η μεγάλη άνοδος των πληρωμών για εισαγωγές εκτός καυσίμων υπερέκλυσε την αύξηση των αντίστοιχων εισπράξεων από εξαγωγές.

5.5.1.2. Εξαγωγές

[2000-2001] Η θετική πορεία των εξαγωγών το 2001 συνδέεται κυρίως με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Ακόμα, θετικό ρόλο έπαιξε η ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων, ορισμένες από τις οποίες τα τελευταία χρόνια έχουν αξιοποιήσει ευκαιρίες σε επιμέρους αγορές και προϊόντα, με αποτέλεσμα να επηρεάζονται λιγότερο από την επιβράδυνση της δραστηριότητας στην παγκόσμια οικονομία.

Οι εξαγωγές μέσα στο 2001 προς τις βαλκανικές χώρες συνέχισαν να αυξάνονται με ταχύ ρυθμό και η πορεία προς τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης παρέμεινε ικανοποιητική.

Όσον αφορά τη σύνθεση των εξαγωγών κατά κατηγορία προϊόντων στην αύξηση των εισπράξεων από εξαγωγές, συνέβαλαν κυρίως : οι εξαγωγές αγαθών της κατηγορίας τρόφιμα-ποτά-καπνός, της κατηγορίας διαρκή καταναλωτικά αγαθά (όπως ο εξοπλισμός ενσύρματης και κινητής τηλεφωνίας, μηχανές, τηλεοράσεις, βίντεο) και της κατηγορίας μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών με τα φαρμακευτικά προϊόντα.

[2001-2002] Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών επηρεάστηκε από την εξέλιξη της διεθνούς ζήτησης και από τη μεταβολή της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων ως προς τις τιμές.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας για τη σύνθεση των εξαγωγών εκτός καυσίμων κατά κατηγορία προϊόντων, παρατηρήθηκε άνοδος στις εξαγωγές μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Επίσης, άνοδο παρουσίασαν οι εξαγωγές χημικών προϊόντων και κυρίως φαρμακευτικών και πλαστικών ειδών, όπως και κεφαλαιακών αγαθών. Αξιοσημείωτη ήταν ακόμα η άνοδος ορισμένων παραδοσιακών εξαγωγών, δηλαδή προϊόντων του αγροτικού τομέα και του κλάδου κλωστοϋφαντουργίας.

Αντίθετα, μειώθηκαν σημαντικά οι εξαγωγές των «διαρκών καταναλωτικών αγαθών» και των «πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων».

Όσον αφορά τη γεωγραφική σύνθεση των εξαγωγών, έχει αυξηθεί το ποσοστό των εξαγωγών που κατευθύνονται προς τη ζώνη του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα, αλλά και προς τις αγορές της Μέσης Ανατολής και της Μεσογείου.

[2002-2003] Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας για τη σύνθεση των εισπράξεων από εξαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων κατά κατηγορία προϊόντων, παρατηρήθηκε άνοδος σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες αγαθών. Με σημαντικότερη τη συμβολή των εξαγωγών αγαθών υψηλής τεχνολογίας, χημικών προϊόντων και κυρίως φαρμακευτικών και πλαστικών ειδών, όπως και μηχανολογικού εξοπλισμού και μεταφορικών μέσων.

Ακόμα, όπως και το 2002, σημαντική ήταν η άνοδος ορισμένων παραδοσιακών εξαγωγών, δηλαδή προϊόντων του αγροτικού τομέα και του κλάδου κλωστοϋφαντουργίας.

Όσον αφορά τη γεωγραφική σύνθεση των εξαγωγών, το 2003 σε σχέση με το 2002 έχει αυξηθεί το ποσοστό των εξαγωγών που κατευθύνονται προς τη ζώνη του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα, ενώ μειώθηκε το ποσοστό των εξαγωγών προς χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στην ανατίμηση του ευρώ, η οποία επηρέασε αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων στις αγορές των χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ.

[2003-2004] Στις εξαγωγές εκτός καυσίμων συνεχίστηκε η τάση η οποία είχε παρατηρηθεί από την αρχή του έτους.

Συγκεκριμένα, οι σχετικές εισπράξεις εμφάνισαν αξιοσημείωτη άνοδο σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο. Τονίζεται όμως ότι η άνοδος αυτή προέρχεται σχεδόν αποκλειστικά από τις πωλήσεις μεταχειρισμένων πλοίων στο πλαίσιο της ανανέωσης του εμπορικού στόλου. Το σύνολο των εισπράξεων από εξαγωγές των λοιπών αγαθών χαρακτηρίζεται από πολύ μικρή αύξηση.

5.5.1.3. Εισαγωγές

[2000-2001] Από την ανάλυση των στοιχείων της δαπάνης για εισαγωγές κατά ομάδες προϊόντων παρατηρούμε ότι τους υψηλότερους ρυθμούς αύξησης το 2001 εμφανίζουν οι εισαγωγές της κατηγορίας «μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά» και της κατηγορίας «ηλεκτρονικοί υπολογιστές και εξαρτήματα».

Αντίθετα, μειώθηκαν οι εισαγωγές προϊόντων σταθερής και κινητής τηλεφωνίας. Ενώ, ελαφριά μείωση εμφάνισε και η δαπάνη για εισαγωγές επιβατικών αυτοκινήτων.

[2001-2002] Παρά τον υψηλό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ το 2002, ο όγκος των εισαγωγών παρουσίασε σχετική στασιμότητα.

Επισημαίνεται όμως, ότι ή δαπάνη για εισαγωγές μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών, πρώτων υλών και ημικατεργασμένων προϊόντων, αλλά και κεφαλαιακών αγαθών, αυξήθηκε.

Αντίθετα, η δαπάνη για εισαγωγές διαρκών καταναλωτικών αγαθών και ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και μη ταξινομημένων αγαθών, μειώθηκε.

[2002-2003] Οι πληρωμές για εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων, όπως τον προηγούμενο χρόνο, παρουσίασαν σχετική στασιμότητα, παρά τον υψηλό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ και το έτος 2003.

Μειώθηκαν οι πληρωμές για εισαγωγές κυρίως των αγροτικών χημικών προϊόντων καθώς και των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

[2003-2004] Η σημαντική αύξηση των πληρωμών για εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων, στην οποία οφείλεται κατά το μεγαλύτερο μέρος η επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος, διαδέχθηκε τη σχετική στασιμότητα των εισαγωγών την τριετία 2001 έως 2004.

Η κατηγορία των μεταφορικών μέσων είχε τη μεγαλύτερη συμβολή στη συνολική άνοδο των πληρωμών για εισαγωγές. Στασιμότητα παρουσίασαν μόνο οι εισαγωγές μηχανών και συσκευών που περιλαμβάνονται στις υποκατηγορίες των κεφαλαιακών και των διαρκών καταναλωτικών αγαθών.

Η γεωγραφική κατανομή των εισαγωγών δεν παρουσίασε σημαντικές μεταβολές.

5.5.1.4. Ισοζύγιο Καυσίμων

[2000-2001] Η πτώση της τιμής του αργού πετρελαίου στη διεθνή αγορά, καθώς και ο περιορισμός του όγκου των εισαγωγών, συνέτειναν στη μείωση της δαπάνης για καθαρές εισαγωγές καυσίμων.

Έτσι, το έλλειμμα του ισοζυγίου των καυσίμων μειώθηκε κατά 188 εκατ.ευρώ το έτος 2001, παρά το γεγονός ότι υπήρξε σημαντική μείωση στις εισπράξεις από εξαγωγές καύσιμων.

[2001-2002] Το ισοζύγιο καυσίμων παρουσίασε αύξηση του ελλείμματος κατά 508,4 εκατ. ευρώ.

Η άνοδος των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων, αντανakλά σε σημαντικό βαθμό την εμφανιζόμενη μείωση των εισπράξεων από εξαγωγές καυσίμων, δεδομένου ότι από τον Ιανουάριο του 2002 στη στατιστική των εξαγωγών καυσίμων, δεν συμπεριλαμβάνονται ορισμένες ποσότητες για τον ανεφοδιασμό πλοίων εντός της ελληνικής επικράτειας.

[2002-2003] Η αύξηση της δαπάνης για καθαρές εισαγωγές καυσίμων αντανakλά την αύξηση του όγκου των εισαγωγών αργού πετρελαίου, δεδομένου ότι το 2003 η μέση τιμή του αργού πετρελαίου σε ευρώ μειώθηκε σχεδόν κατά 5%.

Το ισοζύγιο καυσίμων το 2003 παρουσίασε αύξηση του ελλείμματος και ανήλθε σε 18.607,7 εκατ. ευρώ.

[2003-2004] Το ισοζύγιο καυσίμων το 2004 παρουσίασε αύξηση του ελλείμματος και ανήλθε σε 20.960,8 εκατ. ευρώ.

Η αυξητική τάση της δαπάνης για καθαρές εισαγωγές καυσίμων, η οποία παρατηρείται από το 2000, συνεχίστηκε έως το 2004.

Ειδικότερα αυτή η αύξηση το 2004 συνδέεται με τη μεγάλη άνοδο της τιμής του αργού πετρελαίου στη διεθνή αγορά.

5.5.2. Ισοζύγιο Υπηρεσιών

[2000-2001] Το 2001, το ισοζύγιο υπηρεσιών εμφάνισε πλεόνασμα 9.150,0 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 439 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Η αύξηση του πλεονάσματος αυτού οφείλεται κυρίως στην άνοδο των καθαρών εισπράξεων από τουριστικές υπηρεσίες και στην μείωση των καθαρών πληρωμών για λοιπές υπηρεσίες. Αντίθετα, οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορικές υπηρεσίες μειώθηκαν σημαντικά.

Η σημαντική επιβράδυνση της ανόδου των εισπράξεων συνδέεται με την ύφεση στο διεθνές εμπόριο, η οποία επηρέασε αρνητικά τον όγκο των εμπορευμάτων που μεταφέρονται με πλοία, καθώς και με την αύξηση του παγκόσμιου εμπορικού στόλου, η οποία οδήγησε σε κάμψη των ναύλων.

[2001-2002] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 1.605,4 εκατ. ευρώ και διαμορφώθηκε σε 10.755,4 εκατ. ευρώ. το 2002.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην εμφανιζόμενη άνοδο των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες, η οποία υπεραντιστάθμισε τη μείωση των καθαρών εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες. Οι καθαρές πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες παρουσίασαν μικρή μείωση.

Η τουριστική δραστηριότητα μειώθηκε το 2002. Στο συμπέρασμα αυτό οδηγούν τα στοιχεία για τον αριθμό των αφίξεων των τουριστών και για τον αριθμό των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία σε ορισμένες περιοχές της χώρας, καθώς και για την επιβατική κίνηση των αεροδρομίων.

Ακόμα, τα επίπεδα των ναύλων παρέμειναν σε πολύ χαμηλά επίπεδα σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του 2002, αλλά από το Σεπτέμβριο και μετά εμφάνισαν σημαντική άνοδο.

[2002-2003] Το 2003, το ισοζύγιο υπηρεσιών εμφάνισε πλεόνασμα 11.506,4 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 751 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Το γεγονός αυτό οφείλεται στη σημαντική άνοδο των καθαρών εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες, η οποία υπεραντιστάθμισε τη μείωση των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες.

Ο περιορισμός των καθαρών εισπράξεων από ταξιδιωτικές υπηρεσίες ήταν συνέπεια του χαμηλού ρυθμού ανάπτυξης των οικονομιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις οποίες προέρχεται το μεγαλύτερο ποσοστό τουριστών, αλλά και της επιδείνωσης της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών υπηρεσιών που παρέχει η Ελλάδα.

Οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορικές υπηρεσίες εμφάνισαν σημαντική άνοδο και το γεγονός αυτό είναι αποτέλεσμα της επιτάχυνσης του ρυθμού αύξησης του όγκου του παγκόσμιου εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών. Η σημαντική άνοδος των μεταφορικών εισπράξεων όμως, οφείλεται κυρίως στη μεγάλη αύξηση των ναύλων στη διεθνή αγορά.

[2003-2004] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών διευρύνθηκε κατά 3.960,6 εκατ. ευρώ και διαμορφώθηκε σε 15.467,0 εκατ. ευρώ. το 2004.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη σημαντική άνοδο των καθαρών εισροών, κατά κύριο λόγο από μεταφορικές υπηρεσίες και από ταξιδιωτικές υπηρεσίες.

Η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα, παρά την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν φαίνεται να επηρεάστηκε σημαντικά, ούτε από πλευράς συνολικού όγκου αφίξεων ούτε από πλευράς διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών. Οι τιμές των ταξιδιωτικών υπηρεσιών που παρέχονται στη χώρα μας, παρέμειναν υψηλές και οι εισπράξεις ανά διανυκτέρευση εμφάνισαν σημαντική αύξηση.

Οι καθαρές εισπράξεις από μεταφορικές υπηρεσίες εμφάνισαν άνοδο και αυτό το γεγονός είναι αποτέλεσμα του αυξημένου ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των ασιατικών αγορών, ιδιαίτερα της Κίνας.

5.5.3. Ισοζύγιο Εισοδημάτων

[2000-2001] Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων υπερδιπλασιάστηκε το 2001 και έγινε 1.981,3 εκατ.ευρώ, σε σχέση με 955,3 εκατ.ευρώ το προηγούμενο χρόνο.

Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στη μεγάλη μείωση των ακαθαρίστων εισπράξεων από τόκους, μερίσματα και κέρδη, η οποία συνδέεται κυρίως με τις διεθνείς εξελίξεις στα επιτόκια.

Ακόμα, οι συνολικές πληρωμές για τόκους, μερίσματα και κέρδη εμφάνισαν μικρή άνοδο.

Τέλος, στο ισοζύγιο αυτό συμπεριλαμβάνονται τα κονδύλια των αμοιβών και μισθών των κατοίκων της Ελλάδας στο εξωτερικό και των μη κατοίκων στην Ελλάδα, τα οποία είναι πολύ μικρά και επομένως δεν επηρεάζουν την εξέλιξή του.

[2001-2002] Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων διευρύνθηκε σε 2.073,4 εκατ. ευρώ το 2002 σε σύγκριση με το 2001 που ήταν 1.981,3 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, μειώθηκαν οι καθαρές εισπράξεις από αμοιβές και μισθούς και αυξήθηκαν ελαφρά οι καθαρές πληρωμές για τόκους, μερίσματα και κέρδη.

Η εξέλιξη αυτή αντανακλά τη μείωση των επιτοκίων και των μερισματικών αποδοχών το 2002, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η υποχώρηση των εισπράξεων και σε μικρότερη έκταση των πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη.

[2002-2003] Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων διευρύνθηκε σε 2.597,4 εκατ. ευρώ το 2003 σε σύγκριση με το 2002 που ήταν 2.073,4 εκατ. ευρώ, λόγω της μεγάλης αύξησης των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη.

Η ιδιαίτερα σημαντική άνοδος των πληρωμών για τόκους επί ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, συνδέεται με τη μεγάλη αύξηση των τοποθετήσεων μη κατοίκων στους τίτλους αυτού τα τελευταία έτη.

[2003-2004] Το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων παρουσίασε μικρή μείωση και διαμορφώθηκε σε 2.457,5 εκατ. ευρώ το 2004 σε σύγκριση με το 2003 που ήταν 2.597,4 εκατ. ευρώ.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην αύξηση των εισπράξεων από τόκους, μερίσματα και κέρδη, κυρίως λόγω των αυξανόμενων επενδύσεων χαρτοφυλακίου κατοίκων στο εξωτερικό, ενώ οι αντίστοιχες πληρωμές παρέμειναν στα ίδια επίπεδα.

5.5.4. Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων

[2000-2001] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων το 2001 ήταν υψηλότερο κατά 473,6 εκατ. ευρώ από ό,τι το 2000, κυρίως λόγω της αύξησης των εισπράξεων και λόγω της μείωσης των πληρωμών.

Οι αυξημένες εισπράξεις προήλθαν τόσο από τους «λοιπούς τομείς», στους οποίους περιλαμβάνονται, εκτός των μεταναστευτικών εμβασμάτων, τα έσοδα από τις άδειες κινητής τηλεφωνίας τρίτης γενιάς, όσο και από τις καθαρές μεταβιβάσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

[2001-2002] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων μειώθηκε σε 5.455,4 εκατ. ευρώ το 2002 σε σύγκριση με το 2001 που ήταν 6.272,9 εκατ. ευρώ.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη μείωση τόσο των καθαρών μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και των καθαρών εισπράξεων των λοιπών, εκτός γενικής κυβέρνησης, τομέων.

[2002-2003] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων μειώθηκε κατά 367,3 εκατ. ευρώ το 2003 σε σύγκριση με το 2002.

Το γεγονός αυτό οφείλεται αποκλειστικά στη μείωση των καθαρών μεταβιβάσεων προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης. Ενώ, αντίθετα, οι καθαρές μεταβιβάσεις προς τους λοιπούς τομείς αυξήθηκαν.

[2003-2004] Το πλεόνασμα του ισοζυγίου μεταβιβάσεων διαμορφώθηκε σε 6.015,1 εκατ. ευρώ το 2004 σε σύγκριση με το 2003 που ήταν 5.088,1 εκατ. ευρώ.

Η εξέλιξη του ισοζυγίου μεταβιβάσεων οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στη σημαντική αύξηση των καθαρών μεταβιβάσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενώ οι καθαρές εισπράξεις των λοιπών τομέων, εμφανίζουν μείωση το έτος 2004.

5.6. Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Πίνακας Ισοζυγίου Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

	Σε εκατ. ευρώ			
	2001	2002	2003	2004
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	6.934,8	10.310,4	9.663,7	7.834,0
I. Άμεσες επενδύσεις	1.087,6	-643,0	544,7	599,6
II. Επενδύσεις χαρτοφυλακίου	9.464,8	10.937,8	12.334,0	13.727,5
III. Λοιπές επενδύσεις	-9.794,6	1.998,6	-7.623,9	-9.104,1
IV. Μεταβολή συναλλαγματικών Διαθεσίμων	6.177,0	-1.983,0	4.409,0	2.611,0
Τακτοποιητέα στοιχεία	1.234,5	-1.739,0	-1.017,4	-1.423,0

Πηγή : Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

[2000-2001] Η συμμετοχή της χώρας στη ζώνη του ευρώ έχει επηρεάσει θετικά τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, εφόσον παρέχει συνθήκες σταθερότητας οι οποίες ευνοούν την απρόσκοπτη διακίνηση κεφαλαίων από και προς τη χώρα.

Η εισροή κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις συνέχισε να παρουσιάζει ανοδική τάση το 2001. Ενώ, η εισροή κεφαλαίων για την αγορά ελληνικών ομολόγων από μη κατοίκους παρέμεινε στα υψηλά επίπεδα του 2000.

Συγκεκριμένα οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές, δηλαδή το άθροισμα των άμεσων επενδύσεων, των επενδύσεων χαρτοφυλακίου και των λοιπών επενδύσεων, παρουσίασαν κατά το 2001 καθαρή εισροή 757,8 εκατ. ευρώ, η οποία είναι ουσιαστικά μικρότερη από την καθαρή εισροή ύψους 3.135 εκατ. ευρώ το 2000.

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στο ότι η καθαρή εισροή επενδύσεων χαρτοφυλακίου και άμεσων επενδύσεων αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη καθαρή εκροή κεφαλαίων στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων.

[2001-2002] Το 2002 η συγκυρία ήταν ιδιαίτερα αρνητική για τις διεθνείς κεφαλαιαγορές, δεδομένου ότι το έντονο κλίμα αβεβαιότητας για τις οικονομικές προοπτικές που επικρατούσε περιόρισε σημαντικά την κίνηση κεφαλαίων.

Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές παρουσίασαν κατά το 2002 καθαρή εισροή 12.293,4 εκατ. ευρώ, έναντι μικρής καθαρής εισροής ύψους 757,8 εκατ. ευρώ το 2001.

Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της σημαντικής καθαρής εισροής επενδύσεων χαρτοφυλακίου ύψους 10.937,8 εκατ. ευρώ και από τη καθαρή εισροή κεφαλαίων στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων ύψους 1.998,6 εκατ. ευρώ. Αντίθετα, οι άμεσες επενδύσεις παρουσίασαν μικρή καθαρή εκροή ύψους 643 εκατ. ευρώ.

[2002-2003] Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές παρουσίασαν κατά το 2003 καθαρή εισροή 5.254,8 εκατ. ευρώ, έναντι μικρής καθαρής εισροής ύψους 12.293,4 εκατ. ευρώ το 2002.

Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της καθαρής εισροής επενδύσεων χαρτοφυλακίου ύψους 12.334,0 εκατ. ευρώ και από τη καθαρή εισροή κεφαλαίων στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων ύψους 554,7 εκατ. ευρώ. Οι εισροές αυτές αντισταθμίστηκαν από τη καθαρή εκροή 7.623,9 εκατ. ευρώ στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων.

[2003-2004] Οι καθαρές χρηματοοικονομικές εισροές προς την ελληνική οικονομία κατά το 2004 υπερκάλυψαν το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η χρηματοδότηση του ελλείμματος βασίζεται κυρίως στην εισροή κεφαλαίων για την αγορά ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου.

Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές παρουσίασαν κατά το 2004 καθαρή εισροή 5.223 εκατ. ευρώ, έναντι καθαρής εισροής ύψους 5.254,8 εκατ. ευρώ το 2003.

Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της καθαρής εισροής επενδύσεων χαρτοφυλακίου ύψους 13.727,5 εκατ. ευρώ και από τη καθαρή εισροή κεφαλαίων στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων ύψους 599,6 εκατ.

ευρώ. Οι εισροές αυτές αντισταθμίστηκαν από τη καθαρή εκροή 9.104,1 εκατ.ευρώ στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων.

5.7. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα

[2000-2001] Σύμφωνα με τις παραπάνω εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στην κίνηση κεφαλαίων, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας μειώθηκαν σε 7.031,0 εκατ. ευρώ στο τέλος του 2001, σε σχέση με 13.208,0 εκατ. ευρώ που ήταν στο τέλος του 2000.

[2001-2002] Στη συνέχεια, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, αυξήθηκαν κατά 1.983 εκατ. ευρώ στη διάρκεια του 2002 και διαμορφώθηκαν σε 9.014,0 εκατ.ευρώ.

[2002-2003] Το έτος 2003, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, μειώθηκαν σε 4.605,0 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο.

[2003-2004] Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, το έτος 2004 μειώθηκαν σε 1.994,0 εκατ. ευρώ σε σχέση με 4.605,0 εκατ. ευρώ που ήταν το 2003.

➤ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ*

6.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πριν και μετά την υιοθέτηση του ευρώ

Η οικονομική και κοινωνική πρόοδος και η συνεχής βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας αποτελούν θεμελιώσεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα επιτεύγματα είναι ήδη πολλά, πρώτα η τελωνιακή ένωση, στη συνέχεια η ενιαία αγορά και τέλος η οικονομική ένωση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούνταν στην αρχή από χωριστές εθνικές οικονομίες. Για να μπορούν να κυκλοφορούν μεταξύ των χωρών αυτών, τα αγαθά έπρεπε να σταματούν στα σύνορα για διοικητικές διατυπώσεις και πληρωμή τελωνιακών δασμών. Σήμερα, αντίθετα αποτελεί μια ενιαία οικονομία. Τα εμπορεύματα διασχίζουν ελεύθερα τα εθνικά σύνορα. Τα πρόσωπα, τα κεφάλαια και οι επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες κυκλοφορούν και δραστηριοποιούνται σε όλη την Ένωση, χάρη στη σταδιακή κατάργηση των φραγμών μεταξύ των εθνικών οικονομιών, μια διαδικασία γνωστή ως οικονομική ενοποίηση.

Ένα από τα πιο σημαντικά οφέλη από την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος είναι η ευκολία που παρέχει στους ταξιδιώτες, οι οποίοι απασχολήθηκαν από την ταλαιπωρία και τα έξοδα αλλαγής νομισμάτων. Οι πολίτες ενός κράτους-μέλους μπορούσαν ευκολότερα να εγκατασταθούν και να εργαστούν σε ένα άλλο. Η ελεύθερη κυκλοφορία επεκτάθηκε σε όσους αναζητούν εργασία ή στους φοιτητές και όλοι σχεδόν επωφελούνται από αυτήν.

Τα εμπορεύματα διασχίζουν ελεύθερα τα εθνικά σύνορα, χωρίς την πληρωμή δασμών. Ακόμα, μπορούν να εισάγονται τα εμπορεύματα σε μεγάλες ποσότητες στην Ένωση και στη συνέχεια να κατανέμονται σε

Το παρόν Κεφάλαιο στηρίχθηκε στις παρακάτω πηγές :

1. Δρος Πέτρου Α. Κιόχου, (Ιδιωτική Οικονομική), Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 1996
2. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2001
3. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2002
4. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2003
5. www.marketzoom.gr/next.thp?type=article&code=45000084.0%20--> (Τα οφέλη μας από την ενιαία αγορά)
6. <http://www.ine.otoe.gr/ekdoseis/eticbook/monti.htm> (Ομιλία Mario Monti- Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
7. http://europa.eu.int/smartapi/cgi/spa_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=confinal&an_doc=2002&nu_doc=332 (Ανακοίνωση της Επιτροπής- Η ζώνη του ευρώ στην παγκόσμια οικονομία- απολογισμός των τριών πρώτων ετών)
8. <http://europa.eu.int/> (Στόχος: η ανάπτυξη-Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
9. <http://www.org.euro2day.gr> (Μερικές αλήθειες για το ισοζύγιο πληρωμών- Αντώνης Κεφαλάς)

παρτίδες που προορίζονται για πελάτες σε διαφορετικά κράτη- μέλη. Η δραστηριότητα των εμπορικών δραστηριοτήτων αυξάνεται, οι τιμές είναι πιο ανταγωνιστικές και παράλληλα διευρύνονται οι επιλογές των καταναλωτών.

Επίσης, η οικονομική ενοποίηση δημιουργεί στην Ευρώπη τις καλύτερες προϋποθέσεις για περισσότερες θέσεις εργασίας και διατηρήσιμη ανάπτυξη. Ενισχύεται η ολοκλήρωση με μακροπρόθεσμα οφέλη για τον ανταγωνισμό και την ευημερία, δημιουργώντας ένα περιβάλλον με χαμηλό πληθωρισμό και παρέχοντας στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά.

Οι χώρες- μέλη της Ένωσης πριν την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος ασχολούνταν περισσότερο με τη γεωργία και ένα μικρό μόνο ποσοστό με τη βιομηχανία, ενώ μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος το ποσοστό που ασχολείται με τη γεωργία μειώθηκε και το ποσοστό που ασχολείται με τη βιομηχανία σχεδόν διπλασιάστηκε.

Τα μειονεκτήματα που δημιουργήθηκαν από την Ενιαία αγορά είναι τα εξής :

Χρειάστηκε περισσότερο χρόνο για να υλοποιηθεί από ότι προβλέπτετε αρχικά, ενώ δεν έχουν γίνει ακόμα απόλυτα αισθητές οι επιδράσεις του τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις από της άποψη της ανταγωνιστικότητας

Παρά τη σημαντική βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών της , η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι ακόμα ανταγωνιστική όσο θα μπορούσε να είναι σε διεθνές επίπεδο.

Επίσης, βοήθησε λιγότερο τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από ότι τους μεγαλύτερους ομίλους, οι οποίοι είχαν την διάρθρωση που τους επέτρεπε να αξιοποιήσουν περισσότερο τα πλεονεκτήματα της νέας αγοράς.

Οι δημόσιες αρχές και οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης δεν εκμεταλλεύονται όσο θα μπορούσαν τις δυνατότητες να αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες στις πιο ανταγωνιστικές τιμές σε όλη την ένωση και ακόμα, θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες να προσελκύνονται επιχειρήσεις από άλλες χώρες στις διαδικασίες υποβολής προσφορών για προϊόντα και υπηρεσίες.

Τέλος, η διασυνοριακή παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών δεν έχει αναπτυχθεί αρκετά.

6.2. Ο λογαριασμός τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης ευρώ και των κρατών – μελών¹

Παρόλο που ο λογαριασμός τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης ευρώ δεν εμφάνισε σημαντικές ανισορροπίες τα πρώτα χρόνια της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος, σε επίπεδο κρατών– μελών η εξέλιξή του παρουσιάζει αισθητές διαφορές. Οι εξωτερικές ανισορροπίες στη ζώνη ευρώ θέτουν το ερώτημα της καταλληλότητας και της διατηρησιμότητάς τους στην ΟΝΕ.

¹http://europa.eu.int/smartapi/cgi/spa_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=len&type_doc=confinal&an_doc=2002&nu_doc=332 (Ανακοίνωση της Επιτροπής- Η ζώνη του ευρώ στην παγκόσμια οικονομία- απολογισμός των τριών πρώτων ετών)

Σε γενικές γραμμές παρόλο που στο παρελθόν υπήρχαν πάντα ανισορροπίες στους λογαριασμούς τρεχουσών συναλλαγών σε επίπεδο κρατών – μελών, η κατάσταση άλλαξε σημαντικά μετά τη δημιουργία του ευρώ, εφόσον η ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά διευκόλυνε τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων.

Μια χώρα μπορεί πράγματι να διατηρεί ανισορροπίες για μεγάλο διάστημα και να σωρεύει σημαντικές ελλειμματικές εξωτερικές θέσεις. Η πολιτική αυτή δεν είναι κατά ανάγκη ακατάλληλη και μπορεί να δικαιολογείται από διάφορους λόγους που αντικατοπτρίζουν την έντονη δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, μια ανισορροπία στους εξωτερικούς λογαριασμούς κράτους- μέλους θα έχει πάντα ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της καθαρής εξωτερικής του θέσης.

6.3. Συνοπτικά η πορεία του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδας το διάστημα 1998- 2004

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίαζε έλλειμμα σε όλη την πορεία από το 1998 έως το 2004. Το έλλειμμα αυτό τις τρεις χρονιές πριν από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, 1998/ 1999/ 2000, εμφάνιζε συνεχώς μεγάλη αύξηση -3.286,5/ -4.800,5/ -8.371,6 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Το 2001, που ήταν η πρώτη χρονιά μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος από τις χώρες- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το έλλειμμα του ισοζυγίου παρουσίασε μία μικρή προσωρινή μείωση σε -8.169,3 εκατ. ευρώ. Τις επόμενες δύο χρονιές, 2002 και 2003, υπήρξε αύξηση του ελλείμματος σε -8.571,3 και -8.646,3 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Τέλος, το 2004 στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσιάστηκε σημαντική μείωση του ελλείμματος σε -6.411,0 εκατ. ευρώ.

Το ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών εμφάνιζε πλεόνασμα σε όλη την πορεία από το 1998 έως το 2004. Το πλεόνασμα αυτό τις τρεις χρονιές πριν από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, 1998/ 1999/ 2000, εμφάνιζε συνεχώς μεγάλη αύξηση 3.394,6/ 4.748,1/ 8.906,3 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Το 2001, δηλαδή την πρώτη χρονιά μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, το πλεόνασμα του ισοζυγίου παρουσίασε μείωση σε 6.934,8 εκατ. ευρώ και την επόμενη χρονιά, το 2002, υπήρξε μεγάλη αύξηση του πλεονάσματος σε 10.310,4 εκατ. ευρώ, το οποίο ήταν το μεγαλύτερο ποσό που υπήρξε μέσα στο χρονικό διάστημα αυτό. Κατά το 2003, εμφανίστηκε μία μικρή μείωση του πλεονάσματος που διαμορφώθηκε σε 9.663,7 εκατ. ευρώ. Τέλος, το 2004 στο ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών παρουσιάστηκε σημαντική μείωση του πλεονάσματος σε 7.834,0 εκατ. ευρώ.

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τις παραπάνω εξελίξεις στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στην κίνηση κεφαλαίων, το 1999 παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο και διαμορφώθηκαν σε 18.836,9 εκατ.ευρώ. Στη συνέχεια το 2000 και το 2001 μειώθηκαν σε 14.520,0 και 7.031,0 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Το 2002 παρουσίασαν μια μικρή άνοδο και ανήλθαν σε 9.014,0 εκατ. ευρώ και τέλος, το 2003 και 2004, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, μειώθηκαν σε 4.605,0 και 1.994,0 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Γενικά όμως, τα συναλλαγματικά

διαθέσιμα της χώρας, τις χρονιές μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος παρουσίασαν μεγάλη πτώση.

Η συνολική καθαρή εισροή κεφαλαίων το 1998 υπερέβη το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 108,1 εκατ. ευρώ, ενώ την επόμενη χρονιά η καθαρή εισροή δεν φτάνει να καλύψει το έλλειμμα του ισοζυγίου αυτού. Το 2000 η συνολική καθαρή εισροή κεφαλαίων υπερέβη το ύψος του ελλείμματος του ισοζυγίου κατά 534,7 εκατ. ευρώ, ενώ την επόμενη χρονιά δεν καλύπτει το έλλειμμα. Το 2002 η καθαρή εισροή που καταγράφεται στην κίνηση των συνολικών χρηματοοικονομικών επενδύσεων χρηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 1.739,0 εκατ. ευρώ. Στη συνέχεια, το 2003, το ποσό των χρηματοοικονομικών συναλλαγών μειώνεται και έτσι δεν φτάνει να καλύψει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Τέλος το 2004, η κίνηση κεφαλαίων υπερκαλύπτει και χρηματοδοτεί το ισοζύγιο αυτό.

6.4. Σημαντικά στοιχεία και παρατηρήσεις για το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας μετά την υιοθέτηση του ευρώ

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος παρουσίαζε μεγάλη αύξηση του ελλείμματος, εκτός από το 2004 που μειώθηκε σχετικά.

Το μεγάλο μέγεθος του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών τα τελευταία χρόνια, οφείλεται κυρίως στον υψηλότερο ρυθμό ανόδου της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τους περισσότερους εμπορικούς εταίρους, στην απώλεια ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και σε διαρθρωτικές αδυναμίες που περιορίζουν τον εξαγωγικό προσανατολισμό της ελληνικής παραγωγής.

Η επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μπορεί σε κάποιο βαθμό να θεωρηθεί δικαιολογημένη για μία οικονομία που βρίσκεται σε διαδικασία σύγκλισης. Συγκεκριμένα από τη σκοπιά της ορθολογικής μεταβίβασης πόρων από μία χρονική περίοδο σε άλλη, η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών επιτρέπει σε μια χώρα να χρηματοδοτήσει υψηλότερες επενδύσεις με την προσδοκία υψηλών αποδόσεων ή να εξομαλύνει διαχρονικά την κατανάλωση.

Σύμφωνα με μια μελέτη που αναφέρεται στην έκθεση του διοικητή, οι χώρες με κατά κεφαλήν εισόδημα χαμηλότερο και επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου υψηλότερες από τους αντίστοιχους μέσους όρους των χωρών του ΟΟΣΑ τείνουν να έχουν μεγαλύτερα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Ωστόσο, η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μπορεί να αντανakλά και διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας και απώλεια ανταγωνιστικότητας και, επομένως, να σηματοδοτεί την ανάγκη μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Αν και οι εξαγωγές αγαθών μειώθηκαν σημαντικά, είναι γεγονός ότι υπάρχει ένας δυναμικός τομέας ελληνικών επιχειρήσεων οι οποίες τα

τελευταία χρόνια έχουν προβεί σε σημαντικές επενδύσεις εκσυγχρονισμού και έχουν κατακτήσει θέσεις στις ξένες αγορές και σε παραδοσιακά εξαγωγίμα προϊόντα και σε προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας.

Η διεύρυνση του αριθμού των επιχειρήσεων που ακολουθούν στρατηγική τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού, μειώνουν το κόστος παραγωγής και βελτιώνουν την ποιότητα και την ποικιλία των προϊόντων τους, ώστε να ανταποκρίνονται στις σημερινές προδιαγραφές των ξένων αγορών, μπορεί να οδηγήσει σε ανάκαμψη και αύξηση των ελληνικών εξαγωγών. Τούτο βέβαια τελεί υπό την προϋπόθεση ότι η ασκούμενη μακροοικονομική πολιτική ευνοεί τη σταθερότητα και την ανάπτυξη και οι ίδιες οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν κατάλληλη τιμολογιακή πολιτική και καταλήγουν σε συνεργασία με την πλευρά των εργαζομένων σε επιλογές μισθολογικής πολιτικής που δεν υπονομεύουν την ανταγωνιστικότητα.

Ο τομέας των υπηρεσιών συμβάλλει αποφασιστικά στις ελληνικές εξαγωγές. Οι εξελίξεις στον τομέα των μεταφορών είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη χώρα μας, δεδομένου ότι η ελληνική ναυτιλία, παρά τον εντεινόμενο ανταγωνισμό στις διεθνείς αγορές, όχι μόνο παραμένει σταθερά στις πρώτες θέσεις της διεθνούς κατάταξης βάσει ποικίλων κριτηρίων, αλλά και βελτιώνει συνεχώς τη θέση της τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Η σημασία της ελληνικής ναυτιλίας για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της χώρας είναι κεφαλαιώδης. Συγκεκριμένα, οι καθαρές υπηρεσίες, οι οποίες στη συντριπτική τους πλειοψηφία προέρχονται από τη ναυτιλιακή δραστηριότητα, αντιπροσωπεύουν την τελευταία εξαετία το 40% περίπου του πλεονάσματος του εμπορικού ισοζυγίου.

Όσον αφορά τις εισαγωγές, την τελευταία τετραετία παρουσιάστηκε σχετική στασιμότητα.

Επίσης, η σημαντικά αυξημένη καθαρή εισροή που καταγράφεται στην κίνηση των συνολικών χρηματοοικονομικών επενδύσεων τις χρονιές μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, χρηματοδοτεί σε μεγάλο βαθμό το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και υποδηλώνει τη θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας.

6.5. Συμπεράσματα για την παραγωγική προσαρμογή της Ελλάδας

Μετά την εισαγωγή της Ελλάδας στη ζώνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, περιμέναμε πως όλες οι συνθήκες και η παραγωγική προσαρμογή της χώρας μας, θα ήταν ευνοϊκές.

Τα συμπεράσματα όμως, που λάβαμε από την έρευνα των ισοζυγίων πληρωμών, που πραγματοποιήσαμε για τρεις χρονιές πριν και τέσσερις χρονιές μετά την υιοθέτηση του ευρώ στα προηγούμενα κεφάλαια, απορρέουν ακριβώς το αντίθετο.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας μας, παρόλο που εμφανίζει μια σχετική στασιμότητα τις τελευταίες χρονιές, συνεχίζει να βρίσκεται σε υψηλά σημεία και φαίνονται περισσότερο ανάγλυφα οι αδυναμίες της παραγωγικής προσαρμογής της Ελλάδας και η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν είναι ανταγωνιστικές σε σχέση με τις επιχειρήσεις των άλλων κρατών- μελών στη ζώνη του ευρώ. Τουλάχιστον όχι ανταγωνιστικές στο βαθμό που περιμέναμε να γίνουν μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος.

Η ανησυχία που υπήρχε ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να ζημιωθεί σε μια ανταγωνιστικότερη αγορά και να χάσει έδαφος έναντι των βιομηχανιών των πλουσιότερων κρατών μελών, δυστυχώς επιβεβαιώθηκε και η ανεργία έχει αυξηθεί αρκετά.

6.6. Προτεινόμενα μέτρα για τη βελτίωση της παραγωγικής προσαρμογής της Ελλάδας

Η δραστηριότητα των επιχειρήσεων στη σύγχρονη οικονομία διεξάγεται μέσα σε κλίμα οξύτατου ανταγωνισμού και μεγάλης τεχνολογικής εξέλιξης. Οι δύο αυτοί βασικοί παράγοντες υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις σε συνεχή αγώνα και προσαρμογή προς τις εξελισσόμενες συνθήκες της τεχνολογίας και της αγοράς. Διαφορετικά και οι πιο πλούσιες επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν προβλήματα διατήρησής τους μέσα στην οικονομία. Το μέλλον ανήκει σε εκείνες τις ελληνικές επιχειρήσεις που θα μπορέσουν να αυξήσουν την παραγωγικότητα τους και να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αύξηση της παραγωγικότητας. Εξάλλου, όπως είναι γνωστό, η μεγάλη οικονομική πρόοδος των κρατών οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στη συμβολή της τεχνολογίας, που βοήθα στη λύση προβλημάτων που είναι στενά συνδεδεμένα με την αύξηση της παραγωγικότητας.

Μια επιχείρηση, κυρίως βιομηχανική, παύει να υπάρχει όταν η οριακή απόδοση του κεφαλαίου της είναι χαμηλή.

Η χρησιμοποίηση από τις ελληνικές επιχειρήσεις μοντέρνας τεχνολογίας, η βελτίωση των εγκαταστάσεων, η εισαγωγή καινοτομιών, ο αυτοματισμός στην παραγωγή, θα μειώνουν αρκετά το κόστος, θα αυξάνουν την παραγόμενη ποσότητα και θα γίνουν πιο ανταγωνιστικές.

Αυτό δεν σημαίνει κατ' ανάγκη μείωση της τιμής, θα πρέπει να εγκαταλείψουμε το μοντέλο της φθηνής παραγωγής. Στον ανταγωνισμό με τις χώρες χαμηλού εργατικού κόστους, το ισχυρότερο όπλο είναι η ποιότητα. Απαιτείται λοιπόν να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην ποιότητα, τη συσκευασία, τον χρόνο παράδοσης, την εξυπηρέτηση μετά την πώληση και γενικότερα την έννοια της ολικής ποιότητας και πιστοποίησης των αγαθών. Η ανεύρεση νέων προϊόντων και υπηρεσιών, ο εντοπισμός των αγορών και η ικανοποίηση των

συνεχώς μεταβαλλόμενων απαιτήσεων των καταναλωτών πρέπει να γίνει ο πρώτος στόχος των ελληνικών επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τις νέες αγορές, η Ελλάδα έχει την πλεονεκτική θέση, λόγω της γειτνίασης και λόγω του ισχυρού νομίσματος με τις χώρες της Βαλκανικής, καθώς και πλήθος άλλων αγορών της Ασίας, όπου υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών και τις οποίες καλούμαστε σήμερα πιο ισχυροί να πλησιάσουμε με πρόγραμμα και σύστημα.

Επίσης, θα πρέπει να καλύπτονται με σωστότερο τρόπο οι ανάγκες της χώρας με τα χρήματα που λαμβάνονται από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να ζητηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση να στηρίξει περισσότερο τους επιχειρηματίες που δημιουργούν νέες επιχειρήσεις, να εξαιρεθούν οι φραγμοί στη δημιουργία και την ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων και να ενθαρρύνει την καινοτομία.

Τα μέτρα της ενιαίας αγοράς θα πρέπει να βοηθήσουν τις εταιρείες να εξοικονομήσουν ένα μέρος του αρχικού τους κόστους και να αυξήσουν την αποδοτικότητα και την παραγωγικότητά τους. Έτσι, αυξάνονται οι πωλήσεις και συνεπώς τα κέρδη. Τα κέρδη επανατοποθετούνται σε επενδύσεις και δημιουργούν απασχόληση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

1. Ε. Δ. Πουρναράκης, (Διεθνής Οικονομική- Μία εισαγωγική προσέγγιση), β' έκδοση, Αθήνα 2000
2. Δρ. Π. Α. Κιόχος- Δρ. Γ. Δ. Παπανικολάου, (Χρήμα- Πίστη- Τράπεζες), Δ' έκδοση, Ελληνική Γραμματεία, Αθήνα 2000
3. Πέτρος Γ. Δούκας, (Η εποχή του Ευρώ και η Ελλάδα), Β' έκδοση,
4. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1999
5. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 1998
6. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 1999
7. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2000
8. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2001
9. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2002
10. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2003
11. Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, για το έτος 2004
12. Summary of the Annual Report 2004 Bank of Greece
13. G.P. KINDLEBERGER, (Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις Διεθνές Εμπόριον), εκδόσεις Παπαζήση
14. Θεόδωρος Κ. Πελαγίδης, (Πόσο έχει προχωρήσει η παγκοσμιοποίηση;), εκδόσεις Παπαζήση
15. Χρήστος Πιτέλης & Νίκος Αντωνάκης επιμέλεια, (Διεθνείς ανταγωνιστικότητα και βιομηχανική στρατηγική), εκδόσεις τυπωθήτω - Γιώργος Δαρδανός
16. Paul Krugman- Maurice Obstfeld, (Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική), μετάφραση: Γιάννης Δουλφής και Στέλιος Πανταζίδης, εκδόσεις κριτική, Τόμος Α'
17. Paul Krugman- Maurice Obstfeld, (Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική), μετάφραση: Γιάννης Δουλφής και Στέλιος Πανταζίδης, εκδόσεις κριτική, Τόμος Β'
18. Γεώργιος Ι. Αγαπητός, (Η νέα Ευρώπη του Μαστρίχτ και η Ελλάδα του 2000), εκδοτικές επιχειρήσεις "Το οικονομικό", Κ. & Π. Σπυριλιάς Α.Ε.Β.Ε., Αθήνα 1993
19. Παρουσίαση: Mario Monti, (Η ενιαία αγορά και η αυριανή Ευρώπη), εκδόσεις Παπαζήση
20. Peter B. Kenen, (Διεθνής Οικονομική), Τόμος Πρώτος, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999
21. Peter B. Kenen, (Διεθνής Οικονομική), Τόμος Δεύτερος εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1999
22. Θ. Κουλουμπής- Δ. Κώνστας, (Διεθνείς σχέσεις- Μία συνολική προσέγγιση), Τόμος Β', εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1985
23. Σταύρος Θεοφανίδης, (Οικονομική των Διεθνών Ενοποιήσεων: Ελλάδα- Ε.Ο.Κ.- Στοιχεία Θεωρητικής και Εμπειρικής Διερεύνησης), Τεύχος Α', Αθήνα 1982
24. Δρος Πέτρου Α. Κιόχου, (Ιδιωτική Οικονομική), Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 1996
25. Εγκυκλοπαίδεια, (Grand Larrousse), 4^{ος} τόμος, εκδόσεις ελληνικά γράμματα
26. Γενική σχολική εγκυκλοπαίδεια στη δημοτική γλώσσα, (Μαθητική Υδρία), εκδόσεις Γ. Αξιωτέλλης & ΣΙΑ ΕΠΕ

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ

1. www.bankofgreece.gr (Πίνακες ισοζυγίων πληρωμών)
2. <http://www.org.euro2day.gr> (Μερικές αλήθειες για το ισοζύγιο πληρωμών- Αντώνης Κεφαλάς)
3. www.bankofgreece.gr (22 Ερωτήσεις για το ευρώ)
4. <http://europa.eu.int/> (Στόχος: η ανάπτυξη-Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
5. <http://europa.eu.int/scadplus/leg/el/lvb/26055.htm> (Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης- Σύνοψη της νομοθεσίας- Ανταγωνισμός: εισαγωγή)
6. <http://www.ine.otoe.gr/ekdoseis/eticbook/monti.htm> (Ομιλία Mario Monti- Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης)
7. www.eu2003.gr (Αποτελέσματα της ένταξης για την Ελλάδα)
8. <http://new-dimension.gr/n-dim/content.ehp?article.37> (Νέα διάσταση-Η επίδραση του ευρώ στην Επιχειρησιακή Δραστηριότητα)
9. <http://www.org.eu2003.gr> (Η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας)
10. www.parakipanteion.gr/teuchos2/euro.htm (Η δραχμή φεύγει, το ευρώ έρχεται- Κώστας Πλιάκος)
11. www.ilion.gr/Magazine/2001/September/Euro1.htm (Ευρώ: ένας άγνωστος στη ζωή μας)
12. www.marketzoom.gr/next.thp?type=article&code=45000084.0%20--> (Τα οφέλη μας από την ενιαία αγορά)
13. <http://www.org.eu2003.gr> (Ιστορική Αναδρομή)
14. www.seve.gr/synedrio3/archontakis.htm (Ευρώ και Εξαγωγές- Κ.Αρχοντάκης)
15. www.plant-management.gr (Οι προοπτικές των ελληνικών επιχειρήσεων- Ιάσωνας Στράτος)
16. www.europa.eu.int/abc/doc/off/rg/el/2004/rg6.htm (Οικονομική και νομισματική πολιτική)
17. http://int.otoe.gr/ekdoseis/euro_kask_new/kef_ks/enotks6.htm (Στατιστική του ισοζυγίου πληρωμών)
18. <http://www.org.eu2003.gr> (Σημασία της Ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση)
19. http://europa.eu.int/smartapi/cgi/spa_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=len&type_doc=confinal&an_doc=2002&nu_doc=332 (Ανακοίνωση της Επιτροπής- Η ζώνη του ευρώ στην παγκόσμια οικονομία- απολογισμός των τριών πρώτων ετών)
20. http://int.otoe.gr/ekdoseis/euro_kask_new/kef_ks/enotks6.htm (Πίνακες μηνιαίου, τριμηνιαίου και ετήσιου ισοζυγίου πληρωμών)

